

საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს

მეორე კოლეგიის

გადაწყვეტილება №2/2/1276

2020 წლის 25 დეკემბერი

ქ. ბათუმი

კოლეგიის შემადგენლობა:

თეიმურაზ ტულუში – სხდომის თავმჯდომარე, მომხსენებელი მოსამართლე;

ირინე იმერლიშვილი – წევრი;

მანანა კობახიძე – წევრი;

თამაზ ცაბუტაშვილი – წევრი.

სხდომის მდივანი: მანანა ლომთათიძე.

საქმის დასახელება: გიორგი ქეზურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ.

დავის საგანი: ა) საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის კონსტიტუციურობა საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლთან მიმართებით;

ბ) საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების კონსტიტუციურობა საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტთან მიმართებით.

საქმის განხილვის მონაწილენი: მოსარჩელე მხარის წარმომადგენელი – თამარ სამხარაძე; მოპასუხე მხარის, საქართველოს პარლამენტის წარმომადგენელი – ქრისტინე კუპრავა.

I

აღწერილობითი ნაწილი

1. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 10 ნოემბერს კონსტიტუციური სარჩელით (რეგისტრაციის №1276) მომართა საქართველოს მოქალაქე, გიორგი ქეზურიამ. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 24 ოქტომბრის №2/11/1276 საოქმო ჩანაწერით კონსტიტუციური სარჩელი არსებითად განსახილველად იქნა მიღებული. №1276 კონსტიტუციურ სარჩელზე საქმის არსებითი განხილვის სხდომა, ზეპირი მოსმენით, გაიმართა 2019 წლის 12 ნოემბერს.

2. №1276 კონსტიტუციურ სარჩელში საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოსადმი მიმართვის სამართლებრივ საფუძვლებად მითითებულია: საქართველოს კონსტიტუციის 2018 წლის 16 დეკემბრამდე მოქმედი რედაქციის 42-ე მუხლის პირველი პუნქტი, 89-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ვ“ ქვეპუნქტი; „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-19 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტი, 39-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტი; „საკონსტიტუციო სამართალწარმოების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-16 მუხლი.

3. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის (შემდგომში - სსსკ) 119-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, „დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის შემთხვევაში ამოღება და ჩხრეკა ტარდება იმ მიზნით, რომ აღმოჩენილ და ამოღებულ იქნეს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი“. დასახელებული მუხლის მე-4 ნაწილი კი, ადგენს „საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგნის, დოკუმენტის, ნივთიერების ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტის ამოსაღებად ჩხრეკა შეიძლება ჩატარდეს, თუ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ ის ინახება გარკვეულ ადგილზე, გარკვეულ პირთან და მის აღმოსაჩენად საჭიროა ძებნა“. ამავე კოდექსის 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, „პროკურორს, გამომძიებელს, დაკავების უფლებამოსილებით აღჭურვილ პირს უფლება აქვთ, დასაბუთებული ვარაუდის არსებობისას ამ კოდექსის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული წესით პირადი ჩხრეკით ამოიღონ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, რომელიც აღმოჩენილია პირის ტანსაცმელზე, მის ხელთ არსებულ ნივთში ან სატრანსპორტო საშუალებაში, სხეულზე ან სხეულში“. ამავე კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების შესაბამისად, „გამამტყუნებელი განაჩენი უნდა ეფუძნებოდეს მხოლოდ ერთმანეთთან შეთანხმებულ, აშკარა და დამაჯერებელ მტკიცებულებათა ერთობლიობას, რომელიც გონივრულ ეჭვს მიღმა ადასტურებს პირის ბრალეულობას“.

4. საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლი განამტკიცებს პირადი და ოჯახური ცხოვრების, პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლებებს. საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტის შესაბამისად კი, „დადგენილება ბრალდებულის სახით პირის პასუხისგებაში მიცემის შესახებ უნდა ემყარებოდეს დასაბუთებულ ვარაუდს, ხოლო გამამტყუნებელი განაჩენი – უტყუარ მტკიცებულებებს. ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც ვერ დადასტურდება კანონით დადგენილი წესით, უნდა გადაწყდეს ბრალდებულის სასარგებლოდ.“

5. კონსტიტუციურ სარჩელში აღნიშნულია, რომ მოსარჩელე – გიორგი ქეზურია დააკავეს პირადი ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთიერი მტკიცებულების – ნარკოტიკული საშუალებების დიდი ოდენობით შეძენა-შენახვის ბრალდებით. კონსტიტუციური სარჩელის თანახმად, მოსარჩელის პირადი ჩხრეკა განხორციელდა კონფიდენტის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე. კერძოდ, 2017 წლის 7 ივნისს გამომძიებელმა შეადგინა პატაკი, რომელიც ეყრდნობოდა კონფიდენტის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას, რომლის თანახმადაც, კონკრეტულ თარიღში დაბადებული მოსარჩელე ქეზურია, რეგისტრირებული კონკრეტულ მისამართზე, ნარკოტიკული საშუალებების აქტიური მომხმარებელი იყო და ეწეოდა ნარკოტიკული საშუალებების შეძენა-შენახვას. 2017 წლის 7 ივნისს ის იქნებოდა თბილისში, კონკრეტული მისამართის მიმდებარე ტერიტორიაზე და თან ექნებოდა ნარკოტიკული ნივთიერება. გამომძიებლის პატაკი სხვა ინფორმაციას არ შეიცავდა და საკანონმდებლო შეზღუდვების გამო, არც კონფიდენტის ვინაობა იყო ცნობილი. იმავე დღეს, პატაკში არსებული ინფორმაცია აისახა ხსენებული გამომძიებლის გამოკითხვის ოქმშიც, სადაც გამომძიებელი დამატებით აღნიშნავდა, რომ ის ინფორმაციის მომწოდებელთან დიდი ხნის განმავლობაში თანამშრომლობდა და სრულად ენდობოდა მის ინფორმაციას, ვინაიდან მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე, არაერთი დანაშაული გახსნილა. იმავე დღეს, გადაუდებელი აუცილებლობის საფუძველით, გამომძიებლის დადგენილებით, შსს-ს თანამშრომლების მიერ განხორციელდა მოსარჩელის პირადი ჩხრეკა. ჩხრეკის შედეგად ამოიღეს ქალაქში გახვეული მოყვითალო ფერის ფხვიერი ნივთიერება (ნარკოტიკული ნივთიერება). მოსარჩელე დააკავეს ადგილზე.

6. მოსარჩელე მხარე მიიჩნევს, რომ მისი პირადი ჩხრეკა განხორციელდა საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის უხეში დარღვევით. მოსარჩელე მხარე მიუთითებს სსსკ-ის 119-ე და 121-ე მუხლებზე და აღნიშნავს, რომ ხსენებული დებულებები ჩხრეკის ჩატარებისთვის აუცილებელ სტანდარტს - დასაბუთებულ ვარაუდს ადგენენ, რომელიც თავის მხრივ, საგამომძიებო მოქმედების ჩატარებისთვის მოითხოვს ფაქტებისა და ინფორმაციის ერთობლიობას. მიუხედავად ამისა, მოსარჩელე მხარე მიუთითებს იმაზე, რომ სასამართლო პრაქტიკა მოცემულ ნორმატიულ დებულებებში კითხულობს წესს, რომლის თანახმად, დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტი იქმნება საგამომძიებო ორგანოების მიერ მხოლოდ შესაბამის ოპერატიულ ინფორმაციაზე მითითებით, ყოველგვარი დამატებითი კრიტერიუმის, მოპოვებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩატარებული შემდგომი საგამომძიებო მოქმედების, თუ მოსამართლის მიერ ინფორმაციის რაიმე ფორმით გადამოწმების გარეშე.

7. მოსარჩელის აღნიშვნით, კონფიდენტის შესახებ ინფორმაციის გასაიდუმლოება ემსახურება მნიშვნელოვან ლეგიტიმურ მიზანს, კერძოდ, ინფორმაციის მომწოდებელი პირის დაცვას, მის

უსაფრთხოებას, ასევე გამოძიებასთან თანამშრომლობის წახალისებას. თუმცა, კონფიდენცის ვინაობის და მის მიერ ინფორმაციის მოპოვების შესახებ მონაცემების გასაიდუმლოებამ, შეიძლება მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინოს მოსამართლის შინაგანი რწმენის ჩამოყალიბებაზე, არსებობდა თუ არა რეალური საფუძველი ჩხრეკის განსახორციელებლად.

8. მოსარჩელე მხარის აზრით, იმ პირობებში, როდესაც ჩხრეკის ჩატარება ხდება არაიდენტიფიცირებადი პირის ინფორმაციის საფუძველზე და, ამავე დროს, სამართალდამცავი პირებისგან არ მოითხოვება დამატებითი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება, იქმნება ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლების თვითნებური შეზღუდვის რისკი. მოსარჩელე მხარის აზრით, სამართალდამცავი ორგანოების მხრიდან თვითნებობის რისკებს დააზღვევდა ის, რომ სასამართლოს ჰქონოდა შესაძლებლობა, კონფიდენტთან გადაემოწმებინა პოლიციელის პატაკში ასახული ინფორმაცია, ან ალტერნატიულად იარსებებდა დამატებითი საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ვალდებულება, რომელიც გამყარებდა პატაკში ასახულ ინფორმაციას.

9. გარდა ამისა, მოსარჩელის განმარტებით, მოსამართლე გადაუდებელი აუცილებლობისას ჩატარებული ჩხრეკის კანონიერად ცნობის შესახებ სასამართლო განჩინებაში არგუმენტად, ხშირ შემთხვევაში, ასევე უთითებს ჩატარებული ჩხრეკის შედეგს. ჩხრეკის ჩატარებამდე აუცილებელი დასაბუთების სტანდარტის შეფასება, ცხადია, არ უნდა ეყრდნობოდეს ჩხრეკის შედეგად ან მის შემდგომ მოპოვებულ მტკიცებულებას, ვინაიდან ასეთი მტკიცებულება დასაბუთებული ვარაუდის სტანდარტის შემოწმების მომენტში არ არსებობდა.

10. ყოველივე აღნიშნულის გათვალისწინებით, მოსარჩელე მხარეს მიაჩნია, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილები და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილი ითვალისწინებს გაუმართლებელ ჩარევას საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლით დაცულ უფლებაში.

11. რაც შეეხება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადებას, მოსარჩელისთვის პრობლემურია სადავო ნორმის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს მხოლოდ ჩხრეკის შედეგად ამოღებული მტკიცებულების საფუძველზე და მისგან გამომდინარე მტკიცებულებების საფუძველზე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას - მაშინ როდესაც ბრალდებული აპელირებდა ნივთის პოლიციელის მიერ ჩადებაზე და თავდაპირველი ჩხრეკის ღონისძიება მხოლოდ კონფიდენცის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას ეყრდნობოდა.

12. მოსარჩელის განმარტებით, სადავო ნორმატიული შინაარსი ეწინააღმდეგება უტყუარ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის უფლებას, ვინაიდან საშუალებას იძლევა, სასამართლოს გამამტყუნებელი განაჩენი ისეთ მტკიცებულებებს დაეფუძნოს, რომელთა სანდოობისა და კანონიერების გადამოწმება მოსამართლეს არ შეუძლია. რაც, თავის მხრივ, მსგავს პირობებში ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის სანდოობასაც ეჭვქვეშ აყენებს. გარდა ამისა, მოსარჩელე მიუთითებს, რომ განაჩენი უნდა ემყარებოდეს მხოლოდ უტყუარ მტკიცებულებებს. შესაბამისად, დაუშვებელია გამამტყუნებელი განაჩენი დაეყრდნოს სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის პატაკს ან/და მისი დაკითხვის შედეგად მიღებულ ინფორმაციას, რადგან ის ბრალის დამადასტურებელ არც პირდაპირ და არც ირიბ ჩვენებას არ წარმოადგენს, ვინაიდან ინფორმაციის პირველწყაროს იდენტიფიცირება შეუძლებელია.

13. მოსარჩელის მითითებით, იმ შემთხვევებში, როდესაც, ბრალდებული აპელირებს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის უკანონობასა და სამართალდამცავი პირების მიერ მტკიცებულების ჩადებაზე, სასამართლოს, სადავო ნორმის საფუძველზე, შეუძლია საერთოდ არ გაითვალისწინოს ბრალდებულის მითითება და საკმარისად მიიჩნიოს მხოლოდ ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთიერება, ექსპერტიზა და პოლიციელის ჩვენებები, მაშინ როდესაც მათი სანდოობის გადამოწმების საშუალება არ გააჩნია. მოსარჩელის აზრით, სადავო ნორმა, ყოველგვარი დასაბუთების გარეშე, პოლიციელის ჩვენებას უპირატეს ძალას ანიჭებს ბრალდებულების ჩვენებასთან შედარებით, რაც ეწინააღმდეგება მტკიცებულებათა უტყუარობის სტანდარტს.

14. მოპასუხე მხარე არ დაეთანხმა სასარჩელო მოთხოვნას და განმარტა, რომ კონფიდენცის ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია წარმოადგენს ინფორმაციას დანაშაულის თაობაზე, რაზეც სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლებს ევალებათ რეაგირება. თავისთავად, მხოლოდ ამგვარი ინფორმაცია არ არის საკმარისი ამა თუ იმ საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისთვის. მოპასუხის

აღნიშვნით, ხსენებული ინფორმაციის მიღების შემდგომ, მისი სანდოობის შემოწმების მიზნით, ხდება დამატებითი ინფორმაციების მოძიება კონკრეტული გარემოებების შესახებ. მხოლოდ ამის შემდეგ იქმნება ინფორმაციათა ერთობლიობა და შესაძლებელი ხდება ჩხრეკის ჩატარება.

15. მოპასუხე მხარემ არ გაიზიარა მოსარჩელის პოზიცია ოპერატიული ინფორმაციის მიმწოდებელი პირის ვინაობაზე სასამართლოს წვდომის დაშვებასთან დაკავშირებით და განმარტა, რომ ამგვარ შემთხვევაში მნიშვნელოვნად შეფერხდებოდა საგამომიებო ორგანოების საქმიანობა. მოპასუხის განმარტებით, საიდუმლო თანამშრომლებს აქვთ ნდობა კონკრეტული გამომძიებლის მიმართ და თავიანთი ვინაობის გამჟღავნების შემთხვევაში შესაძლოა, უარი თქვან საგამომიებო ორგანოებთან თანამშრომლობაზე. ამასთან, მოპასუხის მითითებით, კანონით გათვალისწინებულ პირებს აქვთ დაშვება ოპერატიული ინფორმაციის მიმწოდებელი პირის ვინაობაზე, რაც აზღვევს საგამომიებო ორგანოს მხრიდან თვითნებობის რისკებს.

16. მოპასუხემ დამატებით განმარტა, რომ დანაშაულის თაობაზე მიღებული ოპერატიული ინფორმაციის შესახებ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის ჩვენება არ წარმოადგენს მტკიცებულებას, იგი თავისი არსით არც პირდაპირი ჩვენებაა და არც ირიბი. შესაბამისად, საფუძვლად ვერ დაედება გამამტყუნებელ განაჩენს. მოპასუხის აღნიშვნით, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის გამოკითხვას მნიშვნელობა ენიჭება იმ შემთხვევაში, როდესაც დაცვის მხარე ეჭვქვეშ აყენებს პატაკის შედგენის დროს, შემდგენი პირის ვინაობას ან სხვა მასთან დაკავშირებულ გარემოებას.

17. მოპასუხე მხარის განმარტებით, უკვე ჩატარებული ჩხრეკის ღონისძიების კანონიერების შემოწმებისას სასამართლოსთვის მნიშვნელოვანი არ არის ჩხრეკის შედეგი, მთავარია, მოსამართლეს შეექმნას შინაგანი რწმენა იმის თაობაზე, რომ საგამომიებო მოქმედების ჩასატარებლად, დასაბუთებულ ვარაუდთან ერთად, არსებობდა გადაუდებელი აუცილებლობის წინაპირობები.

II

სამოტივაციო ნაწილი

1. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის კონსტიტუციურობა საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლთან მიმართებით

1.1. საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლით დაცული უფლების სფერო

1. საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტი განამტკიცებს ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლებას, ხოლო ამავე მუხლის მე-2 პუნქტი უზრუნველყოფს ადამიანის პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლებას.

2. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს არაერთხელ გაუსვამს ხაზი ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლების განსაკუთრებულ მნიშვნელობაზე დემოკრატიულ საზოგადოებაში. „ეს უფლება სასიცოცხლოდ აუცილებელია ადამიანის თავისუფლების, თვითმყოფადობისა და თვითრეალიზაციისათვის, მისი სრულყოფილად გამოყენების ხელშეწყობა და დაცვა არსებითად განმსაზღვრელია დემოკრატიული საზოგადოების განვითარებისათვის“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 24 ოქტომბრის N1/2/519 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია და საქართველოს მოქალაქე თამარ ჩუგოშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-2). „პირადი ცხოვრების კონსტიტუციური უფლება თავისუფლების კონცეფციის განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენს. ეს არის პიროვნების უფლება, მისი შეხედულებით ჩამოაყალიბოს და განავითაროს ურთიერთობები სხვა ადამიანებთან, განსაზღვროს საკუთარი ადგილი, დამოკიდებულება და კავშირი გარე სამყაროსთან. პირადი ცხოვრების უფლება არის თითოეული ინდივიდის დამოუკიდებელი განვითარების საფუძველი“ (საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 10 ივნისის განჩინება N1/2/458 საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები დავით სართანია და ალექსანდრე მაჭარაშვილი საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს წინააღმდეგ“, II-4).

3. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „ზოგადად, პირადი ცხოვრება გულისხმობს ინდივიდის ცხოვრებისა და განვითარების კერძო სფეროს. უფლება პირად ცხოვრებაზე კი, ერთი მხრივ, ნიშნავს ინდივიდის შესაძლებლობას, პირადად, საკუთარი შეხედულებისამებრ, დამოუკიდებლად შექმნას და განავითაროს თავისი კერძო ცხოვრება, ხოლო, მეორე მხრივ, იყოს დაცული და უზრუნველყოფილი მის კერძო სფეროში სახელმწიფოს, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა პირების ჩარევისგან. შესაბამისად, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება უზრუნველყოფს პიროვნების თავისუფალ განვითარებას, რადგან საშუალებას აძლევს მას, კერძო სფეროში საზოგადოების ჩარევისა და ყურადღებისაგან თავისუფალ პირობებში მოახდინოს ინფორმაციის, მოსაზრებებისა და შთაბეჭდილებების გაცვლა-გაზიარება” (საკონსტიტუციო სასამართლოს 2007 წლის 26 დეკემბრის გადაწყვეტილება N1/3/407 საქმეზე „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია და საქართველოს მოქალაქე ეკატერინე ლომთათიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ”, II-4).

1.2. სასარჩელო მოთხოვნის არსი

4. მოსარჩელე მხარე ითხოვს სსსკ-ის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის არაკონსტიტუციურად ცნობას. შესაფასებელი მოცემულობის იდენტიფიცირებისთვის აუცილებელია, დაზუსტდეს და გამოიკვეთოს მოსარჩელის მოთხოვნა, ვინაიდან როგორც კონსტიტუციური სარჩელიდან, ისე მოსარჩელე მხარის ახსნა-განმარტებიდან აშკარაა, რომ მისი პრობლემა დაკავშირებულია არა მთლიანად სადავო ნორმებით დადგენილ ინსტიტუტთან – დასაბუთებული ვარაუდის საფუძველზე პირის ჩხრეკასთან, არამედ მის გარკვეულ ნორმატიულ შინაარსთან.

5. უფრო კონკრეტულად, მოსარჩელე მხარისთვის პრობლემურია სადავო დებულებების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს ჩხრეკის ჩატარებას ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე, ისე რომ მოსამართლეს არ აქვს შესაძლებლობა, გადაამოწმოს ამ ინფორმაციის სანდოობა პირველწყაროსთან და ინფორმაციის გადამოწმებისთვის არც სხვა დამატებითი საგამომიებო ღონისძიება მოითხოვება. აღნიშნული, მოსარჩელის აზრით, ქმნის საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლით გათვალისწინებული ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლების არაგონივრული და თვითნებური შეზღუდვის რისკს.

6. ამის გარდა, მოსარჩელე მხარე მიუთითებს, რომ სასამართლო ჩხრეკის კანონიერების დასაბუთებისთვის, მათ შორის, ეყრდნობა ჩხრეკის შედეგად ამოღებულ ნივთს. სასარჩელო მოთხოვნის თანახმად, ჩხრეკის კანონიერების შემოწმებისას სასამართლო უნდა აფასებდეს მხოლოდ ჩხრეკამდე არსებული ფაქტებისა და გარემოებების ერთობლიობას და საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის საწინააღმდეგოა, ჩხრეკის შედეგი ჩხრეკის ჩატარების კანონიერებაზე გავლენას არ უნდა ახდენდეს.

7. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო დასახელებულ ორ საკითხს ცალ-ცალკე შეაფასებს.

1.3. სადავო ნორმების შინაარსი და შესაფასებელი მოცემულობის იდენტიფიცირება

8. სსსკ-ის 119-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, „დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის შემთხვევაში ამოღება და ჩხრეკა ტარდება იმ მიზნით, რომ აღმოჩენილ და ამოღებულ იქნეს საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი“. ამავე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად კი, „საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგნის, დოკუმენტის, ნივთიერების ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტის ამოსაღებად ჩხრეკა შეიძლება ჩატარდეს, თუ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ ის ინახება გარკვეულ ადგილზე, გარკვეულ პირთან და მის აღმოსაჩენად საჭიროა ძებნა“. დასახელებული საკანონმდებლო ნორმები, შესაბამისად, ადგენენ ამოღებისა და ჩხრეკის ჩატარების მიზნებსა და ჩხრეკის ჩატარების საფუძველს.

9. სსსკ-ის 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, „პროკურორს, გამომძიებელს, დაკავების უფლებამოსილებით აღჭურვილ პირს უფლება აქვთ, დასაბუთებული ვარაუდის არსებობისას ამ კოდექსის 120-ე მუხლით გათვალისწინებული წესით პირადი ჩხრეკით ამოიღონ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, რომელიც აღმოჩენილია პირის ტანსაცმელზე, მის ხელთ არსებულ ნივთში ან სატრანსპორტო საშუალებაში, სხეულზე ან სხეულში“. ხსენებული ნორმა, ერთი მხრივ, ადგენს პირადი ჩხრეკის ჩატარების საფუძველს, ხოლო, მეორე მხრივ, მიუთითებს, რომ მისი ჩატარების წესი განისაზღვრება

10. სსსკ-ის მე-3 მუხლის მე-11 ნაწილის თანახმად, დასაბუთებული ვარაუდია „ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობა, რომელიც მოცემული სისხლის სამართლის საქმის გარემოებათა ერთობლიობით დააკმაყოფილებდა ობიექტურ პირს, რათა დაესკვნა პირის მიერ დანაშაულის შესაძლო ჩადენა, ამ კოდექსით პირდაპირ გათვალისწინებული საგამომიებო მოქმედების ჩატარებისთვის ან/და აღკვეთის ღონისძიების გამოყენებისთვის გათვალისწინებული მტკიცებულებითი სტანდარტი“.

11. ამდენად, სადავო ნორმებით, იმისათვის, რომ ჩხრეკა ჩატარდეს, უნდა არსებობდეს ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობა, რომელიც გარემოებათა ერთობლიობით დააკმაყოფილებდა ობიექტურ პირს, რათა დაესკვნა, რომ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი ინახება გარკვეულ ადგილზე, გარკვეულ პირთან და მის აღმოსაჩენად საჭიროა ძებნა.

12. კონსტიტუციური სარჩელის თანახმად, მოსარჩელის პრობლემა დაკავშირებულია ჩხრეკის ჩატარებასთან, რომელიც „ოპერატიული ინფორმაციის“ საფუძველზე ხორციელდება. როგორც საქმიდან ირკვევა, მოსარჩელე ოპერატიულ ინფორმაციაში მოიაზრებს: ა) „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული საიდუმლო პირის მიერ შესაბამისი უწყებისთვის/თანამდებობის პირისთვის მიწოდებულ ინფორმაციას; ბ) ანონიმური პირის მიერ შესაბამისი უწყებისთვის/თანამდებობის პირისთვის მიწოდებულ ინფორმაციას. „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი ადგენს საიდუმლო თანამშრომლის – კონფიდენტის დეფინიციას. კერძოდ, ხსენებული კანონის პირველი მუხლის პირველი პუნქტის „ი“ ქვეპუნქტის მიხედვით, კონფიდენტია 18 წელს მიღწეული ქმედუნარიანი ფიზიკური პირი, რომელიც ნებაყოფლობით, კონტრაქტის საფუძველზე თანამშრომლობს ოპერატიულ-სამძებრო ორგანოსთან ან გამომძიებელთან და ასრულებს კონტრაქტით გათვალისწინებულ ვალდებულებებს. კონფიდენტის კონტრაქტით გათვალისწინებული ვალდებულებები შეიძლება მრავალგვარი იყოს, რაც ამ უკანასკნელის მიერ სხვადასხვა დავალებების შესრულებას, მათ შორის, დანაშაულებრივ ჯგუფში ინფილტრაციასა და დანაშაულის შესახებ რელევანტური ინფორმაციის სამართალდამცავი ორგანოებისთვის მიწოდებას შეიძლება გულისხმობდეს. ამის გარდა, „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-16 მუხლი იცნობს კონფიდენტისგან განსხვავებულ სუბიექტს, „ინფორმაციის მიმწოდებელ წყაროს“ (რომელსაც სასამართლო შემდგომში მოიხსენიებს როგორც „ინფორმანტს“), რომლის ორგანოებთან კონფიდენციალური თანამშრომლობის ხარისხი გაცილებით მცირე შეიძლება იყოს და, მაგალითად, გამოიხატებოდეს ინფორმაციის ერთჯერად მიწოდებაში. მიუხედავად ამისა, „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის მე-4 ნაწილი მიუთითებს, რომ „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის განმახორციელებელი საიდუმლო თანამშრომლის ან ინფორმაციის მიმწოდებელი წყაროს გახმაურება-გამჟღავნება აკრძალულია გასული დროის მიუხედავად, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა“. ამავე კანონის მე-17 მუხლის მე-2 პუნქტის თანახმად, ცნობები იმ პირთა შესახებ, რომლებიც კონფიდენციალურ საფუძველზე თანამშრომლობენ ან თანამშრომლობდნენ ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის განმახორციელებელ ორგანოებთან, სახელმწიფო საიდუმლოებას წარმოადგენს. როგორც წესი, „ოპერატიული ინფორმაციის“ მიღებისას, აღნიშნული ინფორმაციის მიმღები ორგანოს თანამშრომელი ადგენს პატაკს, რომელშიც ასახავს მიღებული ინფორმაციის შინაარსს ინფორმაციის მიმწოდებლის ვინაობის მიუთითებლად.

13. „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 თავი სახელმწიფო საიდუმლოებასთან დაშვების კონკრეტულ წესებს ადგენს, რომელიც ერთი მხრივ, სახელმწიფო საიდუმლოებასთან წვდომის გარანტირებულ უფლებას კონკრეტული მაღალი თანამდებობის პირებისთვის არჩევის/დანიშნისთანავე უზრუნველყოფს (ამ ჩამონათვალში ორდინალური მოსამართლე არ გვხვდება), ხოლო სხვა შემთხვევაში ადგენს სახელმწიფო საიდუმლოებასთან დაშვების საკმაოდ კომპლექსურ და ხანგრძლივ პროცედურას, რაც იმის დასკვნის საფუძველს იძლევა, რომ მოსამართლე ჩხრეკის კანონიერების შემოწმებისას მოკლებულია შესაძლებლობას, გადაამოწმოს პატაკში არსებული ინფორმაციის ნამდვილობა ოპერატიულ წყაროსთან.

14. ამასთან, ისიც აღსანიშნავია, რომ „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-5 მუხლის 1¹ ნაწილის თანახმად, პროკურორს უფლება აქვს, მოტივირებული დადგენილებით მოახდინოს ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის ამსახველი დოკუმენტებისა და მასალების (გარდა ამ კანონის 21-ე მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული დოკუმენტებისა და მასალების) განსაიდუმლოება მათი მტკიცებულებების სახით გამოყენების მიზნით, თუ ამ

დოკუმენტებისა და მასალების განსაიდუმლოება არ ხელყოფს ქვეყნის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვან ინტერესებს თავდაცვის, ეკონომიკის, საგარეო ურთიერთობების, დაზვერვის, სახელმწიფო უშიშროებისა და მართლწესრიგის დაცვის სფეროში. ხსენებული კანონის 21-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ადგენს, რომ მონაცემები იმ პირებზე, რომლებიც უწყვეტ ან უწყვედნენ კონფიდენციალურ დახმარებას ოპერატიულ-სამძებრო ორგანოებს, თანამშრომლობენ ან თანამშრომლობდნენ მათთან, აგრეთვე ოპერატიულ-სამძებრო ხასიათის ინფორმაციის მოპოვების მეთოდები, ტაქტიკა და ორგანიზაცია არ წარმოადგენს საპროკურორო ზედამხედველობის საგანს. მიუხედავად ამისა, ხაზგასასმელია, რომ კანონმდებლობა არ გამორიცხავს ზემოდასახელებულ ინფორმაციაზე ზემდგომი ორგანოების კონტროლის შესაძლებლობას. კერძოდ, „ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 21-ე მუხლის მე-3 ნაწილის მიხედვით, ამ მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შეზღუდვა არ ვრცელდება „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 25-ე მუხლის მე-5 პუნქტით გათვალისწინებულ პირებზე. ხოლო „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის ხსენებული დებულება განსაზღვრავს, რომ ოპერატიული დამუშავების საქმის, ოპერატიულ-სამძებრო აღრიცხვის საქმეების საიდუმლო მასალების გაცნობის უფლება აქვთ: გენერალურ პროკურორს, მის პირველ მოადგილესა და მოადგილეებს, გენერალური პროკურატურის შესაბამისი სტრუქტურული დანაყოფების უფროსებს და მათ მოადგილეებს, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების პროკურორებს და მათ მოადგილეებს, საოლქო პროკურორებს და მათ მოადგილეებს, თბილისის პროკურორს და მის მოადგილეებს და რაიონულ პროკურორებს საკუთარი სამოქმედო ტერიტორიების მიხედვით, აგრეთვე გენერალური პროკურორის, მისი პირველი მოადგილისა და მოადგილეების, აფხაზეთისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკების პროკურორების, საოლქო პროკურორების, თბილისის პროკურორისა და რაიონული პროკურორების მიერ განსაზღვრულ სხვა პროკურორებს.

15. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ოპერატიული ინფორმაციის წყაროსთან დაკავშირებით არსებულ ინფორმაციაზე, მართალია, შეზღუდულია საპროკურორო ზედამხედველობა, თუმცა ამ ინფორმაციაზე წვდომის და კონტროლის ბერკეტები შესაბამისი ზემდგომი თანამდებობის პირების კომპეტენციაშია. ამდენად, კანონმდებლობით გათვალისწინებულია ამ ინფორმაციის რეალურად არსებობის გადამოწმების/კონტროლის შესაძლებლობა.

16. რაც შეეხება ანონიმურ პირს, ის შეიძლება ნებისმიერი დაინტერესებული პირი იყოს, რომელიც, მაგალითად, შეესწრო დანაშაულის ფაქტს და ამის შესახებ სამართალდამცავ ორგანოებს აცნობა ისე, რომ შეინარჩუნა ანონიმურობა. „კონფიდენტისა“ და „ინფორმანტისაგან“ (შემდგომში მათ სასამართლო მოიხსენიებს „ოპერატიულ წყაროდ“) განსხვავებით, ანონიმური პირის ვინაობა შეიძლება არც საგამოძიებო ორგანოებმა იცოდნენ და დანაშაულის შესახებ ინფორმაცია პოლიციის თანამშრომლებისთვის მიწოდებული იქნეს უკონტაქტოდ, მაგალითად, წერილის მიწერით ან ანონიმური ზარის განხორციელებით, რაც აგრეთვე მნიშვნელოვნად ართულებს, თუ სრულად არ გამორიცხავს, ასეთი პირის იდენტიფიკაციასა და მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის გადამოწმების შესაძლებლობას.

17. აქედან გამომდინარე, როგორც ოპერატიული წყაროს, ასევე ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია წარმოადგენს ისეთი ტიპის ინფორმაციას, რომლის გადამოწმებაც პირველწყაროსთან, მოსამართლის მიერ ჩხრეკის კანონიერების შემოწმებისას პრაქტიკულად გამორიცხულია.

18. მიუხედავად ამისა, ოპერატიული წყაროს და ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია წარმოადგენს ინფორმაციის ერთ-ერთ ფორმას. ხოლო სსსკ-ის მე-100 მუხლი გამომძიებლისა და პროკურორის პირდაპირ ვალდებულებას ადგენს, დანაშაულის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში დაიწყონ გამოძიება. ისიც აღსანიშნავია, რომ არც სადავო ნორმები და არც სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის სხვა დებულებები არ გამორიცხავენ ოპერატიული წყაროსა და ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას დასაბუთებული ვარაუდის შექმნისთვის აუცილებელი „ფაქტებისა და ინფორმაციის ნუსხიდან“, რომელიც მოითხოვება ჩხრეკის კანონიერად ჩატარებისთვის. მაგალითისთვის, სსსკ-ის 101-ე მუხლის მე-3 ნაწილი ექსპლიციტურად გამორიცხავს ანონიმური პირის ინფორმაციის საფუძველზე სისხლისსამართლებრივი დევნის განხორციელებას. ამგვარი აკრძალვა არ გვხვდება ჩხრეკის ჩატარებაზე. პირიქით, როგორც ზემოთ აღნიშნა, პრაქტიკულად, ნებისმიერი ინფორმაცია დანაშაულის შესახებ უნდა გახდეს გამოძიების დაწყების საფუძველი და სსსკ-ში განსაზღვრული ჩხრეკის ჩატარებისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდი ზოგადად „ფაქტებზე“ ან/და „ინფორმაციაზე“ ამახვილებს ყურადღებას, რაც იმის დასკვნის საფუძველს იძლევა, რომ ჩხრეკის კანონიერად ჩატარება შეიძლება განხორციელდეს ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის ინფორმაციის საფუძველზე.

19. ამასთან აღსანიშნავია ისიც, რომ განსახილველი საქმის მასალებიდან ექსპლიციტურად არ ჩანს, რომ პოლიციელის პატაკში ასახული ინფორმაცია იმის თაობაზე, რომ მოსარჩელეს ექნებოდა ნარკოტიკული საშუალება, კონფიდენტის ან ინფორმანტის მიერ იყო მიწოდებული, თუმცა აღნიშნული გამოკითხვის ოქმში წყაროს ვინაობის მიუთითებლად აღნიშნულია, რომ გამომძიებელი წყაროსთან დიდი ხნის განმავლობაში თანამშრომლობდა და მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე არაერთი დანაშაული გახსნილა, რაც იმაზე მიანიშნებს, რომ წყარო კონფიდენტი ან ინფორმანტი უნდა ყოფილიყო. შედეგად, საქმის განხილველმა მაგისტრატმა მოსამართლემ მიიჩნია, რომ მოსარჩელის მიერ ოპერატიულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩატარებული ჩხრეკა კანონიერი იყო.

20. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სადავო ნორმების მიხედვით, ოპერატიული წყაროსა და ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია შეიძლება საფუძველად დაედოს პირის ჩხრეკას.

1.4. პირადი ცხოვრების უფლების შეზღუდვა

21. განსახილველ შემთხვევაში მოსარჩელე მხარე სადავო ნორმებს ასაჩივრებს როგორც საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველ, ისე მე-2 პუნქტთან მიმართებით.

22. დასახელებული კონსტიტუციური დებულებები განამტკიცებენ პირადი ცხოვრების უფლების ორ უმნიშვნელოვანეს კომპონენტს – ერთი მხრივ, ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრების, ხოლო, მეორე მხრივ, ადამიანის პირადი სივრცის და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის კონსტიტუციურ უფლებებს. მიუხედავად ერთი შეხედვით მსგავსებისა, დასახელებული კონსტიტუციური დებულებები ფუნქციურად განსხვავდებიან ერთმანეთისგან. კერძოდ, მაშინ როდესაც საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტი ადგენს, ზოგადად, ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრების ხელშეუხებლობას, რაც თავის თავში მოიცავს, მათ შორის, პირის თავისუფლებას, საკუთარი შეხედულებით განსაზღვროს და განავითაროს პირადი ცხოვრება, ჰქონდეს კავშირი ოჯახის წევრებთან, დაამყაროს კომუნიკაცია მესამე პირებთან და ა.შ., საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტის მიზანია პირის პირადი სივრცის და კომუნიკაციის ანონიმურობის/პრივატულობის უზრუნველყოფა. ანუ ადამიანის პირადი ცხოვრების იმ სფეროების გამჟღავნებისგან დაცვა, სადაც ან/და რომლის მიმართაც ამ უკანასკნელს პრივატულობის ობიექტური მოლოდინი გააჩნია (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 10 ივნისის N1/2/458 განჩინება საქმეზე საქართველოს მოქალაქეები – დავით სართანია და ალექსანდრე მაჭარაშვილი საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს წინააღმდეგ; საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2020 წლის 29 აპრილის N2/3/1444 საოქმო ჩანაწერი საქმეზე „ნიკოლოზ აკოფოვი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14).

23. ამასვე ადასტურებს ის ფაქტი, რომ საქართველოს კონსტიტუცია მე-15 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტებით დაცულ უფლებებში სახელმწიფოს ჩარევის სხვადასხვა კონსტიტუციურსამართლებრივ საფუძველზე მიუთითებს. კერძოდ, საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტით დაცულ პირადი და ოჯახური ცხოვრების უფლებაში ჩარევა შესაძლებელია განხორციელდეს „მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით“, ხოლო, ამავე მუხლის მე-2 პუნქტით დაცული პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის უფლების შეზღუდვისთვის, დამატებით, მოითხოვება სასამართლოს გადაწყვეტილება – კონტროლი. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „ცალკეული უფლების შეზღუდვისთვის სასამართლოს გადაწყვეტილების სახით დამატებითი ფორმალური კრიტერიუმის არსებობა ხაზს უსვამს ამ უფლების (თუ მისი ცალკეული უფლებრივი კომპონენტის) ბუნებას და იმ ფაქტს, რომ ამ ურთიერთობაში მაღალია აღმასრულებელი ხელისუფლების განმახორციელებელი ორგანოების თვითნებობის საფრთხე და არსებობს სასამართლოს, როგორც ნეიტრალური და მიუკერძოებელი ორგანოს მხრიდან კონტროლის განხორციელების საჭიროება. ასეთ შემთხვევაში სასამართლო გადაწყვეტილების დათქმა ემსახურება კანონის მოთხოვნების განუხრელ დაცვას და აღმასრულებელი ორგანოების შეცდომის ან/და თვითნებობის შედეგად უფლების დარღვევის გამორიცხვას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 26 ივლისის N2/4/665,683 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნანა ფარჩუკაშვილი საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის წინააღმდეგ“, II-109).

24. ამასთან, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს არაერთხელ აღუნიშნავს, რომ სწორედ სასამართლო ნებართვისა და ზედამხედველობის პირობებშია შესაძლებელი ადამიანის, მისი სხეულის, ტანსაცმლის თუ პირადი ნივთების შემოწმება/ჩხრეკა (იხ. მაგალითად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2009 წლის 10 ივნისის №1/2/458 განჩინება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – დავით სართანია და ალექსანდრე მაჭარაშვილი საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს წინააღმდეგ“, II-17 ან საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2013 წლის 11 აპრილის №1/2/503/513 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები – ლევან იზორია და დავით-მიხეილი შუბლაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-70).

25. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტი, ამავე მუხლის პირველი პუნქტისგან განსხვავებით, უფრო სპეციფიკური ხასიათისაა და გარეშე პირებისგან უფლების სუბიექტის პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობას/პრივატულობას, მათ შორის, ადამიანის, მისი სხეულის, ტანსაცმლის, პირადი ნივთებისა და პირადი სივრცის ხელშეუხებლობას უზრუნველყოფს. ამასთან კონსტიტუციის მოთხოვნაა, რომ ამ უფლებაში ჩარევისთვის, როგორც წესი, აუცილებელია სასამართლო ნებართვა.

26. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დადგენილი პრაქტიკით, „იმ შემთხვევაში, როდესაც რომელიმე ერთი უფლების ცალკეული უფლებრივი კომპონენტისთვის კონსტიტუციით გათვალისწინებულია სპეციალური რეგულაცია, უფლებაში ჩარევის განსხვავებული შინაარსი და ფარგლები, ეჭვგარეშეა, რომ ასეთ დროს ამ უფლებაში ჩარევის კონსტიტუციურობა შესაძლებელია და უნდა შეფასდეს მხოლოდ მის მარეგულირებელ სპეციალურ ნორმასთან მიმართებით, წინააღმდეგ შემთხვევაში, შეუძლებელი იქნება კონსტიტუციურობის საკითხის სწორად გადაწყვეტა“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2008 წლის 19 დეკემბრის №1/7/454 განჩინება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ლევან სირბილაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-4). ამდენად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო ვერ გაიზიარებს მოსარჩელის მოსაზრებას, რომ სადავო ნორმებით საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის ორივე პუნქტში ხდება ჩარევა.

27. განსახილველ შემთხვევაში სადავო ნორმები ადგეს ჩხრეკისა და პირადი ჩხრეკის საფუძველს, რაც შესაბამის უფლებამოსილ პირს აღჭურავს უფლებით, დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის შემთხვევაში, განახორციელოს პირისა თუ კონკრეტული სივრცის ჩხრეკა და საქმისთვის მნიშვნელოვანი ნივთის ამოღება. ჩხრეკის დროს ხდება ადამიანის იმ სფეროში შეჭრა, რის მიმართაც მას, როგორც წესი, კონფიდენციალურობის ინტერესი და მოლოდინი გააჩნია. შესაბამისად, ასეთი საკითხები თავისი არსით განეკუთვნება საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტით დაცულ „პირად სივრცესა და კომუნიკაციას“. ამდენად, სადავო ნორმებით იზღუდება საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტით გარანტირებული ადამიანის პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლება.

1.5. საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტით დაცული პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის უფლების შეზღუდვის სახელმძღვანელო სტანდარტები

28. პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის უფლება აბსოლუტური უფლება არ არის და მისი შეზღუდვის საფუძველები მოცემულია საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტში. კერძოდ, მხოლოდ მაშინაა დასაშვები ხსენებული უფლების შეზღუდვა, თუ შეზღუდვა განხორციელდა კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით. ამასთან კონსტიტუცია ამ უფლების შეზღუდვისთვის სახელმწიფოსგან სპეციალური ფორმალური კრიტერიუმების დაკმაყოფილებასაც მოითხოვს, რაც გულისხმობს, უფლების შეზღუდვის წინაპირობად სასამართლო გადაწყვეტილების არსებობას. ამ უფლების შეზღუდვა დაიშვება სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშე, თუმცა მხოლოდ კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში. გადაუდებელი აუცილებლობისას უფლების შეზღუდვის შესახებ არა უგვიანეს 24 საათისა უნდა ეცნობოს სასამართლოს, რომელიც შეზღუდვის კანონიერებას ადასტურებს მიმართვიდან არა უგვიანეს 24 საათისა.

29. შესაბამისად, აუცილებელია, შემოწმდეს, რამდენად აკმაყოფილებს სადავო ნორმებით დადგენილი მოწესრიგება საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილ ფორმალურ და მატერიალურ კრიტერიუმებს.

1.5.1. ფორმალური მოთხოვნები

30. პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების სამართლებრივი ბუნებიდან და მნიშვნელობიდან გამომდინარე, საქართველოს კონსტიტუცია ამ უფლების დაცვის განსაკუთრებულ სტანდარტს აწესებს. საქართველოს კონსტიტუციის შესაბამისი დებულებით განისაზღვრება არა მხოლოდ ამ უფლების მატერიალური შინაარსი, არამედ დადგენილია მისი შეზღუდვის განსაკუთრებული ფორმალური გარანტიები. აღნიშნული უფლების შეზღუდვის შემთხვევაში დაცული უნდა იყოს უფლების შეზღუდვის ფორმალური კონსტიტუციური გარანტიები – სახეზე უნდა იყოს სასამართლოს გადაწყვეტილება ან კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობა. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უფლებაში ჩარევის საჭიროება მოსამართლემ უნდა შეაფასოს და, როგორც წესი, სწორედ მისი გადაწყვეტილება ქმნის პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის შეზღუდვის საფუძველს (იხ. *mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 29 თებერვლის №2/1/484 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ და საქართველოს მოქალაქე თამარ ხიდაშელი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-17). საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „სასამართლო გადაწყვეტილების, როგორც უფლებაში ჩარევის წინაპირობად განსაზღვრა ქმნის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების დაცვის მნიშვნელოვან ბერკეტს. აღნიშნული მექანიზმი უზრუნველყოფს, რომ უფლებაში ჩარევა მოხდეს ნეიტრალური ორგანოს – სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, რაც, ერთი მხრივ, ემსახურება აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ კანონის სწორად გამოყენების კონტროლს, ხოლო, მეორე მხრივ, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უზრუნველყოფს უფლებაში ჩარევის აუცილებლობის შემოწმებას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 26 ივლისის №2/4/665,683 გადაწყვეტილება საქმეზე საქართველოს მოქალაქე ნანა ფარჩუკაშვილი საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის წინააღმდეგ, II- 111).

31. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ჩხრეკა/ამოღების საგამოძიებო მოქმედების განხორციელებისთვის აუცილებელ წინაპირობად სასამართლო ნებართვას/კონტროლს განსაზღვრავს. კერძოდ, სსსკ-ის 112-ე მუხლი ადგენს, რომ „საგამოძიებო მოქმედება, რომელიც ზღუდავს კერძო საკუთრებას, მფლობელობას ან პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას, ტარდება მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე სასამართლოს განჩინებით. ასეთ შემთხვევაში, მოსამართლე შუამდგომლობისა და მისი განხილვისათვის საჭირო ინფორმაციის შესვლიდან არა უგვიანეს 24 საათისა ზეპირი მოსმენის გარეშე წყვეტს შუამდგომლობას. ამასთან მოსამართლე უფლებამოსილია შუამდგომლობა განიხილოს შუამდგომლობის დამყენებელი მხარის მონაწილეობით“.

32. ამასთან, სსსკ-ის 112-ე მუხლის მე-5 პუნქტი ადგენს, სასამართლოს განჩინების გარეშე, გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების საფუძველს, რომელიც პირობადებულია ამ საგამოძიებო მოქმედების *ex post* სასამართლო კონტროლით. კერძოდ, ხსენებული დებულების თანახმად, „ამ მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული საგამოძიებო მოქმედება გადაუდებელი აუცილებლობისას, როდესაც დაყოვნებამ შეიძლება გამოიწვიოს გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი მონაცემების განადგურება ან როცა დაყოვნება შეუძლებელს გახდის აღნიშნული მონაცემების მოპოვებას, ან როცა საქმისათვის საჭირო საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი აღმოჩენილია სხვა საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისას (თუ აღმოჩენილია მხოლოდ ზედაპირული დათვალიერების შედეგად), ან როცა არსებობს სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის ხელყოფის რეალური საფრთხე, შეიძლება ჩატარდეს სასამართლოს განჩინების გარეშეც, რის შესახებაც მოსამართლეს, რომლის სამოქმედო ტერიტორიაზედაც ჩატარდა აღნიშნული საგამოძიებო მოქმედება, ან გამოძიების ადგილის მიხედვით მოსამართლეს პროკურორმა უნდა აცნობოს საგამოძიებო მოქმედების დაწყებიდან 24 საათის განმავლობაში და უნდა გადასცეს სისხლის სამართლის საქმის მასალები (ან მათი ასლები), რომლებიც ასაბუთებს საგამოძიებო მოქმედების გადაუდებლად ჩატარების აუცილებლობას“.

33. აღნიშნულიდან გამომდინარე, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ჩხრეკის ჩატარებისთვის ითხოვს სასამართლო კონტროლს და, ამდენად, სადავო ნორმები აკმაყოფილებს საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებულ ფორმალურ კრიტერიუმებს.

1.5.2. მატერიალური მოთხოვნები

34. ფორმალური მოთხოვნების გარდა, პირადი ცხოვრების, მათ შორის, პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლების შეზღუდვა უნდა აკმაყოფილებდეს უფლების შეზღუდვის მატერიალურ კრიტერიუმსაც. კერძოდ, შეზღუდვა უნდა ემსახურებოდეს საქართველოს კონსტიტუციის

მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტში ჩამოთვლილ რომელიმე ლეგიტიმურ მიზანს და ამავე დროს იყოს მიზნის მიღწევის აუცილებელი და პროპორციული საშუალება. „თანაზომიერების პრინციპის მოთხოვნაა, რომ უფლების მზღლდავი საკანონმდებლო რეგულირება უნდა წარმოადგენდეს ღირებული საჯარო (ლეგიტიმური) მიზნის მიღწევის გამოსაღებ და აუცილებელ საშუალებას. ამავე დროს, უფლების შეზღუდვის ინტენსივობა მისაღწევი საჯარო მიზნის პროპორციული, მისი თანაზომიერი უნდა იყოს. დაუშვებელია ლეგიტიმური მიზნის მიღწევა განხორციელდეს ადამიანის უფლების მომეტებული შეზღუდვის ხარჯზე“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 26 ივნისის №3/1/512 გადაწყვეტილება საქმეზე „დანიის მოქალაქე ჰეიკე ქრონჰესტი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-60).

1.5.2.1. ლეგიტიმური მიზანი

35. უპირველეს ყოვლისა, უნდა დადგინდეს, რა ლეგიტიმური მიზნის მიღწევას ემსახურება სადავო ნორმებით გათვალისწინებული პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის უფლების შეზღუდვა. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „თუ არ არსებობს შესაფერისი ღირებული მიზანი, ზედმეტია იმ საშუალებების შეფასება, რითიც ეს მიზანი მიიღწევა ან რამდენად აღმატებულია მიზნიდან გამომდინარე სიკეთე იმ ნეგატიურ ეფექტზე, რომელიც შეზღუდული უფლებიდან გამომდინარეობს“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2016 წლის 4 აგვისტოს №2/4/570 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნუგზარ ჯაყელი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-17). საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, დემოკრატია ეყრდნობა რა კერძო და საჯარო ინტერესებს შორის გონივრული ბალანსის არსებობას, „უფლებათა უმრავლესობის შეზღუდვა აუცდენელია, რადგან მათი რეალიზაცია ხშირად წარმოშობს ღირებულებათა კონფლიქტს... მაშინ როდესაც ინტერესების დაპირისპირება აუცდენელია, წარმოიშობა მათი ჰარმონიზაციის, სამართლიანი დაბალანსების აუცილებლობა“ (საკონსტიტუციო სასამართლოს 2011 წლის 22 დეკემბრის გადაწყვეტილება №1/1/477 საქმეზე „საქართველოს სახალხო დამცველი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-45).

36. შესაბამისად, საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტიც დასაშვებად მიიჩნევა პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის კონსტიტუციური უფლების შეზღუდვას კონკრეტული ლეგიტიმური მიზნების მიღწევისთვის, რომელიც ემსახურება სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ უსაფრთხოებას ან/და სხვათა უფლებების დაცვას. ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის ინფორმაციის საფუძველზე განხორციელებული ჩხრეკის მიზანია სისხლის სამართლის საქმისთვის რელევანტური საგნის, დოკუმენტის, ნივთიერების ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტის აღმოჩენა და ამოღება. ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთი შეიძლება ადასტურებდეს კონკრეტული დანაშაულის ჩადენის შესახებ პირის ბრალეულობას ან/და ამტკიცებდეს სისხლის სამართლის საქმის სწორად გადაწყვეტისთვის სხვა მნიშვნელოვან გარემოებას. ამ ღონისძიების გატარებით კანონმდებელი უზრუნველყოფს მართლმსაჯულების, სახელმწიფო და საზოგადოებრივი უსაფრთხოების და ადამიანის უფლებების ეფექტურ დაცვას. ამდენად, უდავოა, რომ სადავო ნორმით დადგენილი ჩხრეკის მიზანი პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის კონსტიტუციური უფლების შეზღუდვისთვის ლეგიტიმურია და შეესაბამება საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტით დადგენილ მოთხოვნებს.

1.5.2.2. გამოსადეგობა

37. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, უფლების შეზღუდვის გამართლებისათვის ლეგიტიმური მიზნის არსებობა, თავისთავად, არ არის საკმარისი. შეზღუდვის თანაზომიერებისათვის ასევე აუცილებელია, დაკმაყოფილებული იყოს გამოსადეგობის მოთხოვნაც. თავის მხრივ, ღონისძიების გამოსადეგობაზე მსჯელობისას „საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა დაადგინოს, რამდენად არსებობს ლოგიკური კავშირი საქართველოს პარლამენტის მიერ დასახელებულ ლეგიტიმურ მიზანსა და სადავო ნორმებით დადგენილ უფლების შეზღუდვის ფორმას შორის – რამდენად იძლევა სადავო ნორმები დასახელებული ლეგიტიმური მიზნის მიღწევის შესაძლებლობას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 მაისის №3/3/600 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე კახა კუკავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-48).

38. სადავო ნორმებით დადგენილი ღონისძიების ფარგლებში სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელს უფლება აქვს, საქმისთვის მნიშვნელოვანი ნივთების აღმოსაჩენად და ამოსაღებად შევიდეს საცავში, სადგომში, სხვა მფლობელობაში და ჩაატაროს ჩხრეკა, აგრეთვე ჩაატაროს ადამიანის

პირადი ჩხრეკა და, ამგვარად, მოიპოვოს მნიშვნელოვანი მტკიცებულებები. შესაბამისად, უდავოა, რომ სადავო ნორმებით დადგენილი მოწესრიგება ზემოთ დასახელებული მიზნის მიღწევის გამოსადეგი საშუალებაა.

1.5.2.3. აუცილებლობა

39. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, გამოსადეგობასთან ერთად შემზღვეველი ღონისძიება აგრეთვე „უნდა აკმაყოფილებდეს აუცილებლობის მოთხოვნას, რომლის თანახმადაც, სახელმწიფოს მიერ შერჩეული მექანიზმი უნდა იყოს უფლების ყველაზე ნაკლებად მზღვევე საშუალება, რომლითაც არსებულის მსგავსი ეფექტურობით იქნება შესაძლებელი ლეგიტიმური მიზნის მიღწევა“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 7 ივნისის №1/4/693,857 გადაწყვეტილება საქმეზე „ა(ა)იპ „მედიის განვითარების ფონდი“ და ა(ა)იპ „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, II-28). თანაზომიერების პრინციპის საწინააღმდეგოა ნებისმიერი ღონისძიება, რომელიც იმაზე მეტად ზღუდავს უფლებას, ვიდრე ეს ლეგიტიმური მიზნის მისაღწევად არის აუცილებელი. ამასთან, თუ დადგინდება, რომ სადავო ნორმები ფაქტობრივად ქმნის დაუსაბუთებელი ჩხრეკის რისკებს, შეზღუდვა მიიჩნევა როგორც კონსტიტუციასთან შეუსაბამოდ ფართო და არა აუცილებელი საშუალება.

40. როგორც აღნიშნა, მოსარჩელისთვის პრობლემას წარმოადგენს ჩხრეკის ჩატარება ისეთი ინფორმაციის საფუძველზე, რომლის წყაროს გადამოწმება ვერ ხერხდება სასამართლოს მიერ. მოსარჩელის შემოთავაზებით, იმ შემთხვევაში, თუ სასამართლოს წვდომა ექნებოდა ინფორმაციის პირველწყაროსთან, აღნიშნული გარკვეულწილად დააბალანსებდა პირადი ცხოვრების უფლების შეზღუდვის დაუსაბუთებელი და არაგონივრული შეზღუდვის რისკებს.

41. პირველ რიგში, უნდა აღინიშნოს, რომ ანონიმური პირის ინფორმაციის შემთხვევაში, ფაქტობრივადაც შეუძლებელია ინფორმაციის გადამოწმება პირველწყაროსთან, ვინაიდან როგორც აღნიშნა, მისი ვინაობა პოლიციის თანამშრომლებისთვისაც კი არ არის ცნობილი. ამდენად, ინფორმაციის პირველწყაროსთან გადამოწმების მაგალითი ანონიმური პირის შემთხვევასთან რელევანტური არ არის.

42. რაც შეეხება წვდომას ოპერატიულ წყაროზე, რომელიც როგორც აღინიშნა, სახელმწიფო საიდუმლოებას წარმოადგენს, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ წყაროს განსაიდუმლოება მისი ინფორმაციის სასამართლო პროცესზე გადამოწმების მიზნით, ვერ ჩაითვლება საქმეში დასახელებული ლეგიტიმური მიზნების მიღწევის ნაკლებად მზღვევე საშუალებად. იმ შემთხვევაში, თუ წყაროს არ ექნებოდა კონფიდენციალურობის გარანტია, ის და სხვა პოტენციური პირები თავს შეიკავებდნენ სამართალდამცავ ორგანოებთან მომავალში თანამშრომლობისგან, რაც დააზარალებდა მნიშვნელოვან სახელმწიფო და საზოგადოებრივ ინტერესებს. როგორც აღინიშნა, უფლების ნაკლებად მზღვევე საშუალება იმავე ეფექტურობით უნდა აღწევდეს კონკრეტულ ლეგიტიმურ მიზანს, ხოლო წყაროს განსაიდუმლოება მნიშვნელოვნად ამცირებს ლეგიტიმური მიზნის მიღწევას (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2019 წლის 7 ივნისის №1/4/693,857 გადაწყვეტილება საქმეზე „ა(ა)იპ „მედიის განვითარების ფონდი“ და ა(ა)იპ „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-28). აღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლო მიიჩნევს, რომ არ არსებობს ღონისძიება, რომელიც, ერთი მხრივ, უზრუნველყოფდა ინფორმაციის წყაროს მოსამართლისათვის ხელმისაწვდომობას და, მეორე მხრივ, იმავე ეფექტურობით დაიცავდა გამოძიების ინტერესებს. შესაბამისად, სადავო ნორმა მიზნის მიღწევის აუცილებელ საშუალებად უნდა იქნეს მიჩნეული.

1.5.2.1. პროპორციულობა ვიწრო გაგებით

43. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს არაერთხელ განუმარტავს, რომ „თანაზომიერების პრინციპი ასევე მოითხოვს, რომ დაცული იყოს პროპორციულობა ვიწრო გაგებით. აუცილებელია, უფლებაშემზღვეველი ღონისძიების შემუშავებისას სახელმწიფომ დაადგინოს სამართლიანი ბალანსი იმგვარად, რომ დაცული სიკეთე და მისი დაცვის ინტერესი აღემატებოდეს შეზღუდული უფლების დაცვის ინტერესს“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 14 დეკემბრის №3/1/752 გადაწყვეტილება საქმეზე „ა(ა)იპ „მწვანე ალტერნატივა“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-28).

44. დანაშაულთან ბრძოლა უმნიშვნელოვანეს კონსტიტუციურ ინტერესს წარმოადგენს. გამოძიების

ეფექტურად წარმართვისთვის პირადი ცხოვრების უფლების კონსტიტუციურად შეზღუდვის დასაშვებობასთან დაკავშირებით, დემოკრატიულ საზოგადოებაში ფართო კონსენსუსი არსებობს. თუმცა სწორი ბალანსის უზრუნველყოფისთვის ასევე აუცილებელია, გამოძიების ფარგლებში დაშვებული იყოს პირადი ცხოვრების მზღუდავი მხოლოდ ის ღონისძიებები, რომლებიც არსებითად მიმართულია დანაშაულის გახსნისაკენ. სწორედ ამიტომ, საქართველოს კონსტიტუცია სამართალდამცავებს აღჭურავს მოქმედების შესაძლებლობით მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების სათანადო ინფორმაციაზე დაფუძნებული მოლოდინი არსებობს. ჩხრეკის ჩატარება იმ პირობებში, როდესაც სამართალდამცავებს არ გააჩნიათ დანაშაულის გახსნისათვის მნიშვნელოვანი მტკიცებულების მოპოვების სათანადო ინფორმაციით გამყარებული მოლოდინი, თავისი მნიშვნელობით ვერ გადაწონის ხსენებული ღონისძიების შედეგად უფლებისათვის მიყენებულ ზიანს.

45. ოპერატიული წყაროსა და ანონიმური პირის მიერ სამართალდამცავი ორგანოებისადმი მიწოდებულ ინფორმაციას განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს სახელმწიფოს კრიმინალთან ბრძოლაში. მისასაღებელია, რომ ადამიანებს უჩნდებათ სურვილი, დაეხმარონ გამოძიებას, მიაწოდონ ინფორმაცია დანაშაულის შესახებ და ამით ხელი შეუწყონ სახელმწიფოს დანაშაულთან ბრძოლაში. საზოგადოების მხრიდან ამგვარი ხელშეწყობის გარეშე, სახელმწიფო მნიშვნელოვან მოკავშირეს დაკარგავდა კრიმინალთან ბრძოლაში, რაც დააზარალებდა მნიშვნელოვან სახელმწიფო ინტერესებს.

46. ბუნებრივია, პოლიცია ვერ იქნება ყველგანმყოფი და ის ასეთი არც უნდა იყოს, ვინაიდან სამართლებრივი სახელმწიფოს გაგება შორსაა პოლიციური სახელმწიფოსგან. ისეთი სისტემა, რომელიც საზოგადოების ინტენსიური დაკვირვების შესაძლებლობას იძლევა, რაოდენ კეთილი მიზნებისთვისაც არ უნდა იღვწოდეს, თავსებადი ვერ იქნება თავისუფალ საზოგადოებასთან და მსუსხავ ეფექტს შექმნის ადამიანის უფლებების რეალიზაციაზე. პოლიცია და სამართალდამცავი სისტემა ადამიანთა ცხოვრებაში უნდა ჩაერიოს მაშინ, როდესაც ამის ობიექტური საჭიროება არსებობს, მაგალითად, როდესაც იკვეთება სისხლის სამართლის დანაშაულის ნიშნები ანდა პოლიცია მოქმედებს შეზღუდული პრევენციული უფლებამოსილებების ფარგლებში.

47. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საზოგადოების მიერ სამართალდამცავი ორგანოებისადმი მიწოდებული ინფორმაცია უზრუნველყოფს ისეთ დანაშაულთა სწრაფ გამოვლენას ან პრევენციას, რომელიც ამ ინფორმაციის მიწოდების გარეშე ვერ მოხდებოდა. ადამიანისა და სახელმწიფოს ამგვარი თანამშრომლობის დროს, ხშირად სხვადასხვა ობიექტური მიზეზების გამო, პირს შეიძლება არ სურდეს თავისი ვინაობის გამხელა. შეიძლება მას, უბრალოდ, ეშინოდეს და დილემის წინაშე იდგეს - დანაშაულის შესახებ ფაქტი, რომელსაც მხოლოდ ის შეესწრო შეატყობინოს პოლიციელს ვინაობის გამხელის გარეშე, თუ შიშის ან სხვა დისკომფორტის გამო, საერთოდ, უარი თქვას პოლიციისთვის ინფორმაციის მიწოდებაზე. ოპერატიული წყაროს შემთხვევაში კი, პირის ვინაობის დროზე ადრე გამხელამ შეიძლება დააზარალოს გამოძიების, მართლმსაჯულების და თავად ამ პირის ინტერესებიც. ასეთ შემთხვევაში, შეიძლება დამნაშავემ ჩაიდინოს დანაშაული, რომელსაც ის ვერ ჩაიდენდა, თუ წყარო სავარაუდო დანაშაულებრივი მოქმედებების შესახებ დროულად შეატყობინებდა სამართალდამცავ ორგანოს.

48. ზემოხსენებულის მიუხედავად, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ჩვეულებრივი მოწმის ან/და გამოსაკითხი პირისგან განსხვავებით, ოპერატიული წყაროსა და ანონიმური პირის შემთხვევაში არ ხდება/ვერ ხერხდება სასამართლოს მიერ ინფორმაციის პირველწყაროს სანდოობის გადამოწმება. ხსენებული გარემოება მნიშვნელოვნად ამცირებს მიწოდებული ინფორმაციის სანდოობას და ქმნის გამოძიების არასწორი მიმართულებით წარმართვის, მართლმსაჯულებისთვის ხელის შეშლისა და ადამიანის უფლებების შელახვის რისკს. არ არის გამორიცხული, რომ ზოგიერთი პირი ხსენებულ მექანიზმს ბოროტად იყენებდეს და კონკრეტული ადამიანის უსაფუძვლოდ ჩხრეკის შედეგად, მისთვის დისკომფორტის შექმნის და დამცირების მიზანი ამოდრავებდეს. ასევე შესაძლებელია, რომ პირს ბოროტი განზრახვა საერთოდ არ ამოდრავებდეს, თუმცა მის მიერ რეალობის აღქმა და პოლიციისთვის ინფორმაციის მიწოდება შეცდომას ეფუძნებოდეს სხვადასხვა მიზეზის, მათ შორის, მხედველობის, მახსოვრობის და სხვა ობიექტური ფაქტორების გამო, რისი გადამოწმების შესაძლებლობაც, შეიძლება არ არსებობდეს.

49. ამდენად, მოცემულ შემთხვევაში, დანაშაულის გახსნისათვის მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტის (ოპერატიული წყაროსა და ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის) გამოყენების საკითხი უპირისპირდება პირადი ცხოვრების უფლებრივ ასპექტს, დაუსაბუთებელი ჩხრეკის აკრძალვას. შესაბამისად, არაიდენტიფიცირებული წყაროს მიერ სამართალდამცავი ორგანოებისადმი მიწოდებული

ინფორმაცია მნიშვნელოვანი გამოწვევის წინაშე აყენებს მართლმსაჯულების სისტემას. ასეთი ინფორმაციის სათანადო გადამოწმების გარეშე ჩხრეკის საფუძვლად გამოყენების პირობებში მაღალია ადამიანის პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის უფლების არასაჭირო შეზღუდვის რისკი. ამდენად, სამართალდამცავებისათვის ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების სათანადო ინფორმაციაზე დაფუძნებული მოლოდინის გაჩენისათვის (რაც ჩხრეკის ჩატარების ლეგიტიმურ საფუძველს წარმოადგენს) მნიშვნელოვანია, მოხდეს ამ ინფორმაციის სათანადო გადამოწმება.

50. ჩხრეკის ჩატარების მიზნებისათვის ინფორმაციის სანდოობა შეიძლება დადასტურდეს სხვადასხვა გარემოებებით. იმისათვის, რომ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია საფუძვლად დაედოს ადამიანის ჩხრეკას, თავად ინფორმაცია უნდა იყოს იმგვარი, რომ შეიძლებოდეს მისი სანდოობის გარკვეული ხარისხით გადამოწმება, რათა ობიექტური პირი/მოსამართლე დარწმუნდეს, რომ ინფორმაციის მიმწოდებელი საქმისთვის მნიშვნელოვან მონაცემებს ფლობს, შეუძლია კონკრეტულ ფაქტებზე მითითება ან/და დანაშაულთან დაკავშირებული კონკრეტული მომავალი მოვლენის აღწერა, ან თავად ინფორმაცია ხასიათდება გარკვეული დეტალიზებით. ინფორმაცია უნდა შეიცავდეს სანდოობის გარკვეულ ნიშნებს, მაგალითად, დამნაშავის სამომავლო ქმედებების (თუნდაც მართლზომიერი ქმედებების) ქრონოლოგიის განჭვრეტას, რომელიც მარტივად გამოცნობადი არ უნდა იყოს ყოველი პირისთვის. თუ ოპერატიული ინფორმაცია დანაშაულის შესახებ მომავალ მოვლენას ეხება, იმისთვის, რომ ინფორმაცია დამაჯერებელი იყოს, მინიმალური ხარისხით მაინც უნდა შეიძლებოდეს აღნიშნულ ინფორმაციაში აღწერილი გარემოებების პოლიციელის მიერ ქრონოლოგიურად მიდევნება/გადამოწმება. ცხადია, თუ პოლიციელი არ მიჰყვება, არ გადაამოწმებს ამ ინფორმაციას ან გადაამოწმებს და რეალობა ინფორმაციასთან წინააღმდეგობრივი იქნება, ასეთ დროს ჩატარებული ჩხრეკა კონსტიტუციის მოთხოვნების დარღვევით ჩატარებულ ჩხრეკად ჩაითვლება, ვინაიდან, როგორც აღინიშნა, ოპერატიული ინფორმაცია ნაკლებად სანდო ინფორმაციაა და იმისთვის, რომ ჩხრეკა კონსტიტუციის მოთხოვნების დაცვით ჩატარდეს, შესაძლებელი უნდა იყოს ინფორმაციის გარკვეული ხარისხით გადამოწმება. ინფორმაციიდან უნდა იკვეთებოდეს, რომ წყარო ნამდვილად უთითებს ისეთ დეტალებს, რომლებიც ადვილად გამოცნობადი/აღქმადი არ შეიძლება იყოს ჩვეულებრივი მესამე პირისთვის და მისი დაკვირვება გარკვეულწილ ძალისხმევას/გამოცდილებას უნდა უკავშირდებოდეს. ინფორმაციის სანდოობის მნიშვნელოვანი ინდიკატორი შეიძლება იყოს მისი დეტალიზაციის ხარისხი. თუ ინფორმაცია ჩადენილი/მიმდინარე/სამომავლო დანაშაულებრივი ქმედების გარკვეული ხარისხით დეტალურ აღწერას შეიცავს, რაც იძლევა ამ ინფორმაციის თუნდაც გარკვეული ნაწილის გადამოწმების შესაძლებლობას, ინფორმაცია შეიძლება საფუძვლად დაედოს პირის ჩხრეკას. ინფორმაცია არ უნდა იყოს იმდენად ზოგადი, რომ უფლებამოსილ პირს არ მიეცეს შესაძლებლობა, ინდივიდუალურად გადაამოწმოს მიწოდებული ინფორმაციის თუნდაც ნაწილი. გარდა ამისა, ინფორმაციის სანდოობაზე შეიძლება მიუთითებდეს ის გარემოება, რომ დანაშაულებრივი ფაქტი და ინფორმაციის მიწოდება დროის იმდენად ახლო მონაკვეთში განხორციელდა, რომ ობიექტური პირი ვერ იფიქრებდა, რომ ამ დროში შესაძლებელია წყაროს გამოეგონა ამბავი. თუმცა ეს შემთხვევა შეიძლება უკიდურეს მაგალითს წარმოადგენდეს. გარდა ამისა, ინფორმაციის სანდოობა შეიძლება დადასტურდეს, აგრეთვე, პოლიციელის ჩვენებით, რომელიც გაფრთხილებულია ცრუ ინფორმაციის მიწოდების შემთხვევაში სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის შესახებ და რომელიც მიუთითებს, რომ წყარო გამოცდილი და სანდოა, მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციები სანდოობის ხარისხით გამოირჩეოდა წარსულშიც. ცხადია, გამორიცხული არაა, რომ პოლიციელის მხრიდან საქმისადმი დაინტერესების გამო, მის მიერ მოხდეს ამ ინფორმაციის ფაბრიკაცია, თუმცა, როგორც აღინიშნა, ასეთ ფაქტს მოჰყვება შესაბამისი სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა და ეს ამცირებს პოლიციელის მიერ განზრახ არასწორი და ცრუ ინფორმაციის მიწოდების რისკებს.

51. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ ინფორმაციის დადასტურების რაიმე წინასწარ განსაზღვრული ფორმულა ჯეროვნად ვერ მოემსახურება სახელწიფოს მიერ დანაშაულთან ბრძოლის მიზნებს და ზემოთ ჩამოთვლილი გარემოებები მხოლოდ ერთეულ შემთხვევებზე ჩაითვლება იმ მრავალი ფაქტორიდან, რომელიც დაასაბუთებდა ოპერატიული ინფორმაციის სანდოობას. ამასთან, ხაზგასმით აღსანიშნავია, რომ ზემოთ ჩამოთვლილი გარემოებები შეიძლება მეტ-ნაკლებად ნაკლოვანი იყოს, თუმცა ერთი გარემოების ნაკლოვანება შეიძლება შეივსოს მეორე გარემოებით. მაგალითად, ინფორმაცია შეიძლება არ იყოს ჯეროვნად დეტალიზებული, მაგრამ მას ამყარებდეს პოლიციელის ჩვენება წყაროს სანდოობასთან დაკავშირებით. გარემოებათა ამომწურავი ჩამოთვლა ან კონკრეტული ერთი ტიპის გარემოების, როგორც საგამოძიებო მოქმედების აუცილებელ წინაპირობად მოთხოვნა, ზედმეტ სიხისტეს შესძენდა დასაშვები ჩხრეკის ჩატარების წესს და დააზარალებდა მართლმსაჯულების და ადამიანის უფლებების დაცვის ინტერესს.

52. ამდენად, იმისათვის, რომ ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე პირის ჩხრეკა კონსტიტუციური გარანტიების დაცვით განხორციელდეს, უნდა არსებობდეს გარემოებათა ერთობლიობა, რომელიც ობიექტურ პირს შეუქმნიდა გონივრულ ვარაუდს, რომ საქმისთვის მნიშვნელოვანი ნივთი ინახება კონკრეტულ პირთან ან კონკრეტულ ადგილზე და მის მოსაპოვებლად საჭიროა ძებნა. როგორც აღინიშნა, იქიდან გამომდინარე, რომ ყოველი საქმე ინდივიდუალურია, შეუძლებელია იმის ამომწურავად განსაზღვრა, თუ რა გარემოებები შექმნის ან უნდა შექმნას ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების სათანადო მოლოდინი, თუმცა აუცილებელია, რომ ეს გარემოებები რაციონალურად მოაზროვნე ნეიტრალურ დამკვირვებელს ჩხრეკის ჩატარების გონივრულობაზე მიანიშნებდეს.

53. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო განმარტავს, რომ მხოლოდ ზემოთ ხსენებული მსჯელობის გათვალისწინებით და სტანდარტების უშუალო დაცვის შემთხვევაში შეიძლება ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე პირის ჩხრეკის ჩატარების ინტერესმა გადაჭონოს კონსტიტუციით გარანტირებული პირადი სივრცისა და კომუნიკაციის ხელშეუხებლობის უფლება.

1.5.2.2. სადავო ნორმების შესაბამისობა კონსტიტუციის მოთხოვნებთან

54. ზემოაღნიშნული მსჯელობის შემდეგ მნიშვნელოვანია გაირკვეს, სადავო ნორმებით რამდენად არის დაცული აღნიშნული სტანდარტები ან/და რამდენად სწორად ხორციელდება ამ პრინციპების იმპლემენტაცია პრაქტიკაში. „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 26-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, „ნორმატიული აქტის შემოწმებისას საკონსტიტუციო სასამართლო მხედველობაში იღებს სადავო ნორმის არა მარტო სიტყვასიტყვით მნიშვნელობას, არამედ მასში გამოხატულ ნამდვილ აზრსა და მისი გამოყენების პრაქტიკას, აგრეთვე შესაბამისი კონსტიტუციური ნორმის არსს.“ საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტების თანახმად, „სადავო ნორმის შინაარსის განსაზღვრისას საკონსტიტუციო სასამართლო, სხვადასხვა ფაქტორებთან ერთად, მხედველობაში იღებს მისი გამოყენების პრაქტიკას. საერთო სასამართლოები, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, იღებენ საბოლოო გადაწყვეტილებას კანონის ნორმატიულ შინაარსთან, მის პრაქტიკულ გამოყენებასთან და, შესაბამისად, მის აღსრულებასთან დაკავშირებით. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საერთო სასამართლოების მიერ გაკეთებულ განმარტებას აქვს დიდი მნიშვნელობა კანონის რეალური შინაარსის განსაზღვრისას. საკონსტიტუციო სასამართლო, როგორც წესი, იღებს და იხილავს საკანონმდებლო ნორმას სწორედ იმ ნორმატიული შინაარსით, რომლითაც იგი საერთო სასამართლომ გამოიყენა“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 4 მარტის გადაწყვეტილება საქმეზე №1/2/552 „სს „ლიბერთი ბანკი“ საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16).

55. სადავო ნორმებისა და სსსკ-ის მე-3 მუხლის მე-11 ნაწილის სისტემური და გრამატიკული განმარტებით, იმისათვის, რომ შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირმა ჩაატაროს ჩხრეკა/ამოღება, უნდა არსებობდეს ფაქტებისა ან ინფორმაციის ერთობლიობა, რის საფუძველზეც ობიექტური პირი დაასკვნის, რომ საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი შესაძლოა ინახება გარკვეულ ადგილზე, გარკვეულ პირთან და მის აღმოსაჩენად საჭიროა ძებნა. ამდენად, კანონის სისტემური და გრამატიკული განმარტების საფუძველზე, გამორიცხული უნდა იყოს მხოლოდ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით ჩხრეკის ჩატარება, ვინაიდან დასაბუთებული ვარაუდი მოითხოვს, მინიმუმ, კიდევ ერთ ინფორმაციას ან ფაქტს იმისათვის, რომ უფლებამოსილ პირს ჰქონდეს შესაბამისი ხარისხის ეჭვის საფუძველი. შესაბამისად, ჩხრეკის კანონიერად ჩატარება მხოლოდ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მიხედვით გამორიცხული უნდა იყოს.

56. მოსარჩელე მხარე აღნიშნავს, რომ ხშირად, ოპერატიული ინფორმაციის საფუძველზე შედგენილი პოლიციელის პატაკი და ამ პოლიციელის გამოკითხვის ოქმი, რომელიც სიტყვასიტყვით იმეორებს პატაკში არსებულ ინფორმაციას, ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის წარმოდგენის გარეშე ხდება ჩხრეკის საფუძველი და სწორედ აღნიშნული წარმოდგენს პრობლემას. მოსარჩელე აღნიშნავს, რომ ამ შემთხვევაში სახეზეა არა ორი ინფორმაცია, არამედ ერთი, რაც უნდა გამორიცხავდეს დასაბუთებული ვარაუდის წარმოშობას.

57. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო იზიარებს მოსარჩელის მოსაზრებას იმის თაობაზე, რომ თუ პატაკის შემდგენი/მიმღები პირის გამოკითხვის ოქმი ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის

მითითების გარეშე იმეორებს მხოლოდ პატაკში აღწერილ ინფორმაციას ან/და მხოლოდ იმ ინფორმაციას, რომელიც ოპერატიულმა წყარომ მიაწოდა, უნდა ჩაითვალოს, რომ სახეზეა ერთი ინფორმაცია, რაც, ცხადია, ვერ შეფასდება ინფორმაციის ან ფაქტების ერთობლიობად. საწინააღმდეგოს დაშვების შემთხვევაში, ფაქტების და ინფორმაციის ერთობლიობა ყოველთვის შეიქმნება, რადგან ყოველთვის იარსებებს პოლიციელი, რომელიც დაადასტურებს ოპერატიული წყაროდან ინფორმაციის გადმოცემის ფაქტს და გადმოცემს იმ ინფორმაციის შინაარსს, რომელიც ოპერატიულმა წყარომ მიაწოდა, ან მეტიც, თუ რამდენიმე პოლიციელი გადმოსცემს ინფორმაციის მიმღები პოლიციელის მიერ შედგენილი პატაკის შინაარსს, ფაქტებისა და ინფორმაციის უფრო დიდი ერთობლიობა შეიქმნება და შეიძლება უფრო დამაჯერებლად გამოიყურებოდეს, რაც, ცხადია, საღ აზრს მოკლებული მსჯელობაა.

58. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ უნდა შეამოწმოს, წარმოადგინა თუ არა მოსარჩელე მხარემ შესაბამისი მტკიცებულებები და სასამართლო პრაქტიკა, რომელიც მიუთითებს იმაზე, რომ დასაბუთებული ვარაუდისათვის აუცილებელი ფაქტებისა და ინფორმაციის ერთობლიობის შექმნისთვის თვითკმარი შეიძლება იყოს ოპერატიული ინფორმაციის მიმღები პირის პატაკი და ამ პირის გამოკითხვის ოქმი, რომელიც იმეორებს პატაკში არსებულ ან/და ოპერატიული წყაროს ინფორმაციას, ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის მითითების ანდა ინფორმაციის გადამოწმების გარეშე.

59. განსახილველ კონსტიტუციურ სარჩელს თან ერთვის სასამართლოს განჩინება, რომელიც კანონიერად ცნობს მოსარჩელის მიმართ გადაუდებელი აუცილებლობით ჩატარებულ საგამოძიებო მოქმედებას - პირად ჩხრეკას. ასევე, საქმეში წარმოდგენილია სისხლის სამართლის საქმის სხვა მასალები, რომლებიც საფუძვლად დაედო მოსარჩელის პირად ჩხრეკას.

60. საქმის მასალებიდან ირკვევა, რომ 2017 წლის 7 ივნისს გამომძიებელმა შეადგინა პატაკი, რომელიც ეყრდნობოდა ოპერატიული წყაროს მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას. პატაკის თანახმად, კონკრეტულ თარიღში დაბადებული მოსარჩელე, რეგისტრირებული კონკრეტულ მისამართზე, ნარკოტიკული საშუალებების აქტიური მომხმარებელი იყო და ახორციელებდა ნარკოტიკული საშუალებების შეძენა-შენახვას. 2017 წლის 7 ივნისს ის იქნებოდა თბილისში, კონკრეტული მისამართის მიმდებარე ტერიტორიაზე და თან ექნებოდა ნარკოტიკული ნივთიერება. გამომძიებლის პატაკი სხვა ინფორმაციას არ შეიცავდა და საკანონმდებლო შეზღუდვების გამო, არც ოპერატიული წყაროს ვინაობა იყო ცნობილი. იმავე დღეს, 19:35 საათზე პატაკში არსებული ინფორმაცია აისახა ხსენებული გამომძიებლის გამოკითხვის ოქმშიც, სადაც გამომძიებელი დამატებით აღინიშნავდა, რომ ის ინფორმაციის მიმწოდებელთან დიდი ხნის განმავლობაში თანამშრომლობდა და სრულად ენდობოდა მის ინფორმაციას, ვინაიდან მის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე, არაერთი დანაშაული გახსნილა. 20:14 საათზე, გადაუდებელი აუცილებლობის საფუძველით, გამომძიებლის დადგენილებით, შსს-ს თანამშრომლების მიერ განხორციელდა მოსარჩელის პირადი ჩხრეკა. საქმის მასალების მიხედვით, ჩხრეკის შედეგად ამოიღეს ქალაქში გახვეული მოყვითალო ფერის ფხვიერი ნივთიერება. აღნიშნულის თაობაზე შედგა პირადი ჩხრეკის ოქმი, სადაც აღიწერა ჩხრეკა/ამოღების პროცესი და ამოღებული ნივთიერება. მოსარჩელე დააკავეს ადგილზე. მეორე დღეს, 8 ივნისს საქმის პროკურორმა შუამდგომლობით მიმართა თბილისის საქალაქო სასამართლოს მოსარჩელის გადაუდებლად ჩატარებული პირადი ჩხრეკის კანონიერად ცნობის თაობაზე. შუამდგომლობაში მითითებული იყო, რომ ქ. თბილისის დეპარტამენტის დეტექტივების სამმართველოს თანამშრომლის მიერ მოპოვებულ იქნა ინფორმაცია, რომლის მიხედვით, მოსარჩელე იყო ნარკოტიკული ნივთიერებების აქტიური მომხმარებელი, ეწეოდა ნარკოტიკული საშუალებების უკანონო შეძენა, შენახვას. ამავე ინფორმაციის თანახმად, იგი უნდა ყოფილიყო კონკრეტული მისამართის მიმდებარე ტერიტორიაზე და თან უნდა ჰქონოდა ნარკოტიკული ნივთიერება. პროკურორის შუამდგომლობაში აღნიშნული იყო, რომ მიღებული ინფორმაციისა და მოწმის დაკითხვის საფუძველზე, ვინაიდან დაყოვნებას შეეძლო გამოეწვია საქმისთვის მნიშვნელოვანი მონაცემების განადგურება, პოლიციის თანამშრომლების მიერ 7 ივნისს 20:14-20:35 საათამდე კონკრეტული მისამართის მიმდებარე ტერიტორიაზე ჩატარდა ჩხრეკა. სასამართლომ განიხილა შუამდგომლობა და კანონიერად ცნო გადაუდებელი აუცილებლობით ჩატარებული მოსარჩელის ჩხრეკა.

61. საქმის ვითარებიდან ჩანს, რომ განსახილველ შემთხვევაში სახეზე იყო, მინიმუმ, 2 ტიპის ინფორმაცია. კერძოდ, გამომძიებლის პატაკში ასახული ოპერატიული წყაროს ინფორმაცია მოსარჩელის შესახებ, მათ შორის, მოსარჩელის ადგილსამყოფელი, მინიმუმ, 40 წუთის განმავლობაში და ინფორმაცია ნარკოტიკული ნივთიერების ქონის შესახებ. ხოლო, მეორე მხრივ, საქმეს ერთვოდა გამომძიებლის გამოკითხვის ოქმი, სადაც ეს უკანასკნელი მიუთითებდა, რომ ოპერატიული წყარო სანდოა და მის მიერ პოლიციისთვის მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე, არაერთი საქმე გახსნილა. პოლიციელი

გაფრთხილებული იყო გამოძიებისთვის ცრუ ინფორმაციის მიწოდების გამო სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ. ამდენად, საქმის მასალებიდან არ დასტურდება შემთხვევა, როდესაც პოლიციელის პატაკი და გამოკითხვის ოქმი ზუსტად ერთი და იგივე ინფორმაციას იუწყება ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის მითითების გარეშე და სასამართლო ამ ინფორმაციას როგორც ფაქტებისა და ინფორმაციის ერთობლიობად განიხილავს.

62. საკონსტიტუციო სასამართლო აღნიშნავს, რომ საკონსტიტუციო სასამართლოში საქმის განხილვისას წარმოდგენილი არ ყოფილა სხვა ცხადი და რელევანტური პრაქტიკა, რომელიც წარმოაჩენდა, რომ მოქმედი კანონმდებლობის საფუძველზე, სისხლის სამართლის პროცესში ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაცია, სათანადო გადამოწმების გარეშე, თავისთავად არის მიჩნეული ჩხრეკის ჩატარების დასაბუთებლად საკმარისი ფაქტების ან ინფორმაციის ერთობლიობად. ამავე დროს, მსგავსი პრაქტიკის არსებობა ცნობილი არ არის საკონსტიტუციო სასამართლოსათვის, თუმცა მომავალში ასეთი პრაქტიკის საფუძველზე კონსტიტუციური სარჩელის წარმოდგენის შემთხვევაში სასამართლო მას დამოუკიდებლად შეაფასებს.

63. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო ნორმები ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით პირის დაუსაბუთებელი ჩხრეკის პრევენციისათვის საკმარის გარანტიებს შეიცავენ. დაუსაბუთებელი ჩხრეკის ჩატარების შესაძლებლობა არ ვლინდება არც სადავო ნორმის სისტემური ანალიზის შედეგად და მსგავს შესაძლებლობაზე არც საქმეზე გამოკვლეული საერთო სასამართლოების პრაქტიკა მიუთითებს. ამდენად, საკონსტიტუციო სასამართლოს მიიჩნევს, რომ ხსენებული თვალსაზრისით, სადავო ნორმები არ ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტს.

1.5.2.3. ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის კავშირი ჩხრეკის კანონიერების შემოწმებასთან

64. მოსარჩელე მიუთითებს, რომ რიგ შემთხვევებში საერთო სასამართლოები ჩხრეკის კანონიერების შეფასებისას ჩხრეკის ჩატარების საფუძვლის არსებობის დადასტურებისათვის, სხვა მტკიცებულებებთან ერთად, ეყრდნობიან ჩხრეკის შედეგად ნივთის ამოღების ფაქტს.

65. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო სადავო ნორმის შინაარსის გასაგებად დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს საერთო სასამართლოების მიერ ნორმის განმარტებას (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1/10/703 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი ქართველიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14).

66. საქმეზე წარმოდგენილი მასალებიდან ირკვევა, რომ მოსარჩელის მიერ დასახელებულ პრობლემასთან დაკავშირებით სასამართლო პრაქტიკა არაერთგვაროვანია. არსებობს სასამართლო აქტები, რომლებიც მიუთითებენ, რომ ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთი არ უნდა დაედოს საფუძვლად ჩხრეკისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შექმნას, თუმცა ასევე არის საწინააღმდეგო პრაქტიკაც.

67. მაგალითად, თბილისის საქალაქო სასამართლოს 2017 წლის 23 თებერვლის (12:03 საათი) განჩინებაში სასამართლო უთითებს, რომ „საქმეში არსებული ფაქტებისა და ინფორმაციის ერთობლიობა (დადგენილება გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში ჩხრეკის წარმოების შესახებ, სახლის ჩხრეკის ოქმი და სხვა მასალები) რომელიც შეეხება მოცემულ სისხლის სამართლის საქმეს და წარმოდგენილია პროკურორის მიერ, ქმნის საკმარის ფაქტობრივ საფუძველს დასაბუთებული ვარაუდისათვის, რომ საცხოვრებელ სახლში შესაძლოა ინახებოდა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე რაიმე ნივთი ან ნივთიერება“. ამდენად, აშკარაა, რომ მოცემულ საქმეზე ჩხრეკის ოქმი, რომელიც ასახავს ჩხრეკის შედეგებს, სასამართლომ გამოიყენება გადაუდებელი აუცილებლობით ჩატარებული ჩხრეკის საფუძვლიანობის შესამოწმებლად. კონსტიტუციური სარჩელის ავტორის მიერ წარმოდგენილი მასალებიდან ასევე საგულისხმოა თბილისის სააპელაციო სასამართლოს 2012 წლის 7 ნოემბრის განაჩენი (საქმე N1ბ-555-12), რომელშიც ვკითხულობთ შემდეგ მოტივაციას: „პალატა ასევე ვერ გაიზიარებს სააპელაციო საჩივარში გამოთქმულ მოსაზრებას, რომ საგამოძიებო ორგანოს ზ. მ.-ს დასაკავებლად და პირადი ჩხრეკის საწარმოებლად უნდა ჰქონოდა ერთდროულად რამდენიმე მტკიცებულება ან ინფორმაცია (პირის ჩვენება რომლისგანაც შეიძინა ხელყუმბარა, პირის ჩვენება, რომელმაც დაინახა რა გარემოებებში შეიძინა ზ.მ.-მ ხელყუმბარა, რა მიზნით შეიძინა და რის განხორციელებას გეგმავდა ზ.მ. ამ

ხელყუმბარით და ა.შ.) რომ მხოლოდ ამგვარ მტკიცებულებათა არსებობის შემთხვევაში უნდა მომხდარიყო ზ.მ.-ს გადაუდებელი დაკავება და პირადი ჩხრეკა. პალატა აცხადებს, რომ როგორც ზემოთ აღნიშნა, ზ. მ.-ს მიმართ განხორციელებული ქმედებების საფუძველი გახდა ... განყოფილებაში შემოსული ოპერატიული ინფორმაცია, რომ ზ. მ.-ს ჰქონდა ხელყუმბარა. აღნიშნული ინფორმაციის მიღება დასტურდება ბრალდების მხარის მიერ წარმოდგენილი ... პატაკით, რომელიც შედგენილია ამავე განყოფილების დეტექტივის თანაშემწე-გამომძიებლის ... მიერ. პალატა განმარტავს, რომ იმისდა მიხედვით, ცნობილია თუ არა წყარო, ინფორმაცია შესაძლებელია იყოს ანონიმური და ოპერატიული. ოპერატიული ინფორმაცია არის ინფორმაცია, რომელიც ძირითადად პოლიციისთვის მიწოდებულია პოლიციის კონფიდენციალური თანამშრომლების (კონფიდენტების) მიერ. განსხვავებით ანონიმური ინფორმაციისგან, ოპერატიული ინფორმაციის წყარო ცნობილია კანონით ზუსტად განსაზღვრული პირებისთვის, მაგრამ დაუშვებელია წყაროს საჯარო დასახელება. არც ოპერატიული და არც მით უმეტეს ანონიმური ინფორმაცია არ შეიძლება საფუძველად დაედოს პირის მიმართ სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყებას. ასეთი ინფორმაცია თავისთავად არ წარმოადგენს მტკიცებულებას, რის გამოც უნდა მოხდეს მათი გადამოწმება კანონით დადგენილი წესით. მოცემულ შემთხვევაში მიღებული ინფორმაციის გადამოწმება და დადასტურება მოხდა ზ. მ.-ს პირადი ჩხრეკით...“.

68. ზემოხსენებული აქტებიდან იკვეთება, რომ საერთო სასამართლოს პრაქტიკაში არის შემთხვევები, როდესაც ჩხრეკისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შექმნისთვის გამოყენებულია ჩხრეკის შედეგები. აღნიშნული მიუთითებს სადავო ნორმის მოსარჩელის მიერ მითითებული შინაარსით განმარტების შესაძლებლობაზე, რაც ამ ნორმატიული შინაარსის კონსტიტუციურობის შემოწმების საჭიროებას წარმოშობს.

69. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკაში არაერთხელ მოუწია ადამიანის პირადი ცხოვრებისა და პირადი სივრცის შეზღუდვის პროცესში სასამართლო კონტროლის განსაკუთრებულ მნიშვნელობაზე ემსჯელა.

70. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „კონსტიტუციის აღნიშნული დებულება იცავს ადამიანის პირადი ცხოვრების ერთ-ერთ ყველაზე სენსიტიურ სფეროს. თავისუფალი, დემოკრატიული საზოგადოება მოითხოვს ადამიანის პირადი ავტონომიის პატივისცემას, მასში სახელმწიფოსა და კერძო პირების ჩარევის მინიმუმამდე შემცირებას. ეს საზოგადოების არსებობის თანმდევი, ბუნებრივი მოთხოვნილებაა, რომლის დაცვის ლეგიტიმური მოლოდინი ყველას გააჩნია. ადამიანი თავისუფალი, ღირსების მქონე არსებაა. სამართლებრივი სივრცე, რომელსაც საკანონმდებლო ხელისუფლება ქმნის, მიმართული უნდა იყოს მისი უფლებების და იმ კონსტიტუციური ფასეულობების დაცვისაკენ, რომელიც დემოკრატიული საზოგადოების არსებობის, მშვიდობიანი ყოფაცხოვრებისა და განვითარებისათვის არის საჭირო. აქედან გამომდინარე, ... პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების ძირითადი მიზანია, დაიცვას ინდივიდი სახელმწიფოს მხრიდან განხორციელებული თვითნებური ჩარევისაგან...პირადი ცხოვრების კონსტიტუციის მე-20 მუხლის პირველი პუნქტით დაცული სეგმენტის სამართლებრივი ბუნებიდან და მნიშვნელობიდან გამომდინარე, კონსტიტუცია ამ უფლების დაცვის განსაკუთრებით მაღალ სტანდარტს აწესებს. კონსტიტუციის მე-20 მუხლი განსაზღვრავს მასში მოცემული უფლების არა მხოლოდ მატერიალურ შინაარსს, არამედ ადგენს უფლების შეზღუდვის ფორმალურ გარანტიებს. აღნიშნული უფლების შეზღუდვის შემთხვევაში, გარდა იმისა რომ საჭიროა ლეგიტიმური კონსტიტუციური მიზნის დაცვის აუცილებლობის დასაბუთება, ასევე დაცული უნდა იყოს უფლების შეზღუდვის ფორმალური კონსტიტუციური გარანტიები - სახეზე უნდა იყოს მოსამართლის ბრძანება ან კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობა. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უფლებაში ჩარევის საჭიროება მოსამართლემ უნდა შეაფასოს და როგორც წესი, სწორედ მისი ბრძანება წარმოადგენს, კონკრეტულ სატელეფონო საუბარზე თუ პირის საცხოვრებელ ან საქმიანობის ადგილზე სახელმწიფოს დაშვების საფუძველს“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2012 წლის 29 თებერვლის №2/1/484 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ და საქართველოს მოქალაქე თამარ ხიდაშელი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II- 15,17).

71. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „სასამართლო გადაწყვეტილების, როგორც უფლებაში ჩარევის წინაპირობად განსაზღვრა ქმნის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების დაცვის მნიშვნელოვან ბერკეტს. აღნიშნული მექანიზმი უზრუნველყოფს, რომ უფლებაში ჩარევა მოხდეს ნეიტრალური ორგანოს - სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე, რაც, ერთი მხრივ, ემსახურება აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ კანონის სწორად გამოყენების კონტროლს, ხოლო, მეორე მხრივ, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უზრუნველყოფს უფლებაში ჩარევის

აუცილებლობის შემოწმებას. პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების შეზღუდვის აუცილებლობის შემოწმება გულისხმობს კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლების სწორად გამოყენების კონტროლს“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2018 წლის 26 ივლისის №2/4/665,683 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ნანა ფარჩუკაშვილი საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის წინააღმდეგ“, II-111,112).

72. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტში განმტკიცებული უფლების სასამართლოს გადაწყვეტილების საფუძველზე შეზღუდვაზე მითითების მიზანია, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ნეიტრალურ სახელმწიფო ორგანოს - სასამართლოს მისცეს შესაძლებლობა, შეაფასოს, რამდენად იყო საჭიროება პირადი სივრცის შესაზღუდად. ამასთან, საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტი განსაზღვრავს პირადი სივრცის უფლების შეზღუდვის აუცილებლობის შეფასების *a priori* ან *a posteriori* სასამართლო კონტროლის მექანიზმს. კერძოდ, ხსენებული დებულების თანახმად, „ამ უფლებათა შეზღუდვა დასაშვებია მხოლოდ კანონის შესაბამისად, დემოკრატიულ საზოგადოებაში აუცილებელი სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ან სხვათა უფლებების დაცვის მიზნით, სასამართლოს გადაწყვეტილებით ან მის გარეშე, კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობისას. გადაუდებელი აუცილებლობისას უფლების შეზღუდვის შესახებ არაუგვიანეს 24 საათისა უნდა ეცნობოს სასამართლოს, რომელიც შეზღუდვის კანონიერებას ადასტურებს მიმართვიდან არაუგვიანეს 24 საათისა“.

73. ამდენად, როგორც წესი, პირადი სივრცის შეზღუდვამდე, შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირმა უნდა დაუსაბუთოს სასამართლოს ამ უფლების შეზღუდვის საჭიროება/გონივრულობა. ხოლო, თუ სახეზე იქნება გადაუდებელი აუცილებლობა ანუ ვითარება, როდესაც ფიზიკურად ვერ ხერხდება სასამართლო ნებართვის აღება შესაბამისმა პირმა ადამიანის პირადი სივრცის უფლების შეზღუდვიდან 24 საათში უნდა აცნობოს სასამართლოს ამის შესახებ და დასაბუთოს როგორც გადაუდებელი აუცილებლობით ჩატარებული ღონისძიების საჭიროება, ასევე, იმის საჭიროებაც, თუ რატომ გახდა საჭირო ამ უფლების შეზღუდვა. მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ, ცხადია, როგორც *a priori* ისე *a posteriori* სასამართლო კონტროლის შემთხვევაში, შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირის მიერ უნდა დასაბუთდეს პირადი სივრცის შეზღუდვამდე არსებული საჭიროება, რათა სასამართლოს მიერ შეფასდეს, რამდენად გონივრულია ან გონივრული იყო უფლებაში ჩარევა. გადაუდებელი აუცილებლობის არსებობა დაკავშირებულია, დროის სიმცირის გამო ჩხრეკის შესახებ სასამართლოს ბრძანების მიღების შეუძლებლობასთან. თუმცა ხსენებული, რა თქმა უნდა, არ ცვლის ჩხრეკის დასაბუთებულობის მტკიცების ვალდებულებას ან/და მტკიცების სტანდარტს. მოსამართლემ გადაუდებელი აუცილებლობით ჩატარებული ჩხრეკის კანონიერების შემოწმებისას ის ფაქტობრივი გარემოებები უნდა მიიღოს მხედველობაში, რომელიც მის დაწყებამდე არსებობდა. ჩხრეკის ჩატარებამდე მოსამართლის ბრძანების მიღების შეუძლებლობა, ბუნებრივია, არ ამარტივებს სამართალდამცავთა მტკიცების ტვირთს, ისინი უნდა მოქმედებდნენ იმ დაშვებით, რომ ჩხრეკის დაწყებამდე არსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, მოსამართლე ჩხრეკის ბრძანებას გასცემდა, ხოლო, თუ სამართალდამცავი ამ სტანდარტს გადაუხვევს, ჩხრეკა უკანონოდ უნდა იქნეს მიჩნეული. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ბუნებრივია, ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების ფაქტი არარელევანტური გარემოებაა იმის გადამოწმებისას, თუ რამდენად სწორად აფასებდა სამართალდამცავი ჩხრეკის ჩატარებამდე დასაბუთებული ვარაუდის არსებობის ფაქტს. შესაბამისად, კონკრეტული ჩხრეკის ჩატარების საჭიროების/აუცილებლობის შეფასებაზე გავლენას არ ახდენს ამავე ჩხრეკის შედეგად სათანადო მტკიცებულებების მოპოვების ფაქტი.

74. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, საერთო სასამართლოს პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც ჩხრეკისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შექმნას საფუძველად, მათ შორის, დადებია ჩხრეკის შედეგი. შესაბამისად, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, სსსკ-ის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს ჩხრეკის ჩატარებისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შესაქმნელად ჩხრეკის შედეგზე მითითებას, ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტს.

2. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების კონსტიტუციურობა საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტთან მიმართებით

75. საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტის თანახმად, „დადგენილება ბრალდებულის სახით პირის პასუხისმგებლობაში მიცემის შესახებ უნდა ემყარებოდეს დასაბუთებულ ვარაუდს, ხოლო გამამტყუნებელი განაჩენი – უტყუარ მტკიცებულებებს. ყოველგვარი ეჭვი, რომელიც ვერ დადასტურდება კანონით დადგენილი წესით, უნდა გადაწყდეს ბრალდებულის სასარგებლოდ.“

76. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, ზემოხსენებული კონსტიტუციური დებულება „წარმოადგენს სამართლებრივი სახელმწიფოს ერთ-ერთ საფუძველს, განამტკიცებს უდანაშაულო პირის მსჯავრდების თავიდან აცილების მნიშვნელოვან, საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპს - „in dubio pro reo“, რომლის თანახმად, დაუშვებელია პირის მსჯავრდება საეჭვო ხასიათის ბრალდებების საფუძველზე და, ამდენად, სისხლისსამართლებრივი დევნის პროცესში ადამიანის უფლებების დაცვის მნიშვნელოვან გარანტიას ქმნის. მხოლოდ უტყუარი მტკიცებულებების საფუძველზე პასუხისმგებლობის დაკისრების პრინციპი წარმოადგენს იმის გარანტიას, რომ სახელმწიფო მოხელეთა თვითნებობისა თუ შეცდომების შედეგად არ მოხდეს უდანაშაულო პირის მსჯავრდება. სამართლებრივი სახელმწიფო გულისხმობს ისეთი სამართლებრივი სისტემის არსებობას, რომლის პირობებშიც პირის წინააღმდეგ განხორციელებული მართლმსაჯულების ღონისძიებები - ბრალდება და პასუხისმგებლობის დაკისრება უნდა განხორციელდეს ადეკვატური სტანდარტების შესაბამისად“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 22 იანვრის №1/1/548 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ზურაბ მიქაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-2).

77. ამასთან ერთად, მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ უტყუარობის კონსტიტუციური პრინციპი მოითხოვს არა მხოლოდ იმას, რომ გამამტყუნებელი განაჩენი უტყუარ (სანდო, გაუყალბებელი) მტკიცებულებებს ეფუძნებოდეს, არამედ იმასაც, რომ საქმეზე წარმოდგენილი მტკიცებულებებით ეჭვგარეშე დასტურდებოდეს პირის ბრალეულობა დანაშაულის ჩადენაში. იმ შემთხვევაში, თუ საქმეზე წარმოდგენილ მტკიცებულებათა ერთობლიობა ობიექტური დამკვირვებლისთვის გონივრულ ეჭვს იწვევს პირის უდანაშაულობის თაობაზე, საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტის იმპერატიული მოთხოვნაა, რომ აღნიშნული ეჭვი ბრალდებულის სასარგებლოდ გადაწყდეს. „ბრალდებულს არ უნდა შეერაცხოს დანაშაული მანამ, სანამ მტკიცებულებების საკმარისი და დამაჯერებელი ერთობლიობით არ დადასტურდება დანაშაულის თითოეული ელემენტის არსებობა მის ქმედებაში... დანაშაულებრივი ქმედება უნდა დადასტურდეს გონივრულ ეჭვს მიღმა, უნდა გამოირიცხოს ყოველგვარი გონივრული ეჭვი პირის მიერ დანაშაულის ჩადენასთან დაკავშირებით. საზოგადოება, რომელიც იღვწის ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად, იცის ადამიანის თავისუფლების ფასი, არ დაუშვებს ისეთი პირის მსჯავრდებას, რომლის ბრალეულობა მიუკერძოებელი და გონიერი დამკვირვებლისთვის საეჭვო რჩება... გონივრულ ეჭვს მიღმა სტანდარტი თამაშობს მნიშვნელოვან როლს მართლმსაჯულებისადმი საზოგადოების ნდობის ჩამოყალიბებაში. სასიცოცხლოდ აუცილებელია, რომ სახელმწიფოს ლეგიტიმური უფლება, განხორციელოს სისხლისსამართლებრივი დევნა, ადასრულოს მართლმსაჯულება, არ იქნეს დასუსტებული ისეთი მტკიცებულებითი სტანდარტით, რომელიც მიუკერძოებულ ადამიანს, საზოგადოებას გაუჩენს ეჭვს უდანაშაულო პირის მსჯავრდების შესახებ. ასევე აუცილებელია, რომ თავისუფალ საზოგადოებაში თითოეულ პირს ჰქონდეს იმის რწმენაცა და სამართლებრივი გარანტიაც, რომ სახელმწიფო არ მოახდენს მის მსჯავრდებას, თუკი სამართლიანი სასამართლო პროცესის შედეგად, ყველაზე მაღალი დამაჯერებლობით (სიზუსტით) არ დარწმუნდება პირის ბრალეულობაში“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 22 იანვრის №1/1/548 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ზურაბ მიქაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-41-43).

78. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, „ადამიანის პიროვნული თავისუფლების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, საქართველოს კონსტიტუციის მე-40 მუხლის მე-3 პუნქტი [მოქმედი 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტი] მოითხოვს, რომ მტკიცებულებების შეფასებისას წარმოშობილი ნებისმიერი ასეთი ეჭვი უნდა გადაწყდეს ბრალდებულის სასარგებლოდ. ეს მტკიცებულებითი სტანდარტი ვალდებულებას აკისრებს დანაშაულებრივი ფაქტების დამდგენ სასამართლოს, რომ სამართლიანად გადაჭრას სამხილებს შორის არსებული კონფლიქტები, სათანადოდ აწონოს მტკიცებულებები და ამ პროცესში წარმოშობილი ყოველგვარი გონივრული ეჭვი გადაწყვიტოს ბრალდებულის უდანაშაულობის, მისი თავისუფლების სასარგებლოდ. მტკიცებულებების ამგვარი ტესტით შეფასების შემდეგ არის შესაძლებელი, სამართლებრივი კვალიფიკაცია მიეცეს პირის ქმედებას და დაეკისროს პასუხისმგებლობა. გონივრულ ეჭვს მიღმა სტანდარტი უნდა გამოირიცხავდეს ეჭვებისა და ვარაუდების საფუძველზე პირისათვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დაკისრებას და, ამდენად, ამყარებს საზოგადოების ნდობას სისხლის სამართლის საქმეზე მართლმსაჯულების მიმართ“

79. გარდა ამისა, საკონსტიტუციო სასამართლოს პრაქტიკით დადგენილია, რომ დაცვის მხარისთვის კომპიუტერული სისტემიდან ინფორმაციის დამოუკიდებლად გამოთხოვის შეუძლებლობა მაშინ, როდესაც ბრალდების მხარეს ამის უფლება ჰქონდა, უხეშად ლახავდა არა მხოლოდ პირის უფლებას სამართლიან სასამართლოზე, შეჯიბრებით პროცესზე და პროცესში მხარეთა თანასწორობაზე, არამედ არღვევდა მტკიცებულებათა უტყუარობის კონსტიტუციურ პრინციპსაც. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ „მხოლოდ უტყუარ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით გადაწყვეტილების მიღება ყოველთვის ვერ იქნება უზრუნველყოფილი, თუ კანონმდებლობა ბრალდებულს არ აღჭურავს შესაბამისი ინსტრუმენტებით, რომ სასამართლოს საშუალებით მოიპოვოს კომპიუტერული წესით დაცული მტკიცებულებები და მათ საფუძველზე გააბათილოს ბრალდების პოზიცია ან საფუძველიანი ეჭვი წარმოშვას მისი მტკიცებულებების უტყუარობის მიმართ“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 27 იანვრის №1/1/650,699 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ნადია ხურციძე და დიმიტრი ლომიძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-43).

80. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შეჯიბრებითი პროცესის და მხარეთა თანასწორობის უზრუნველყოფა ორგანულ კავშირშია პირის უფლებასთან, დაცული იყოს საეჭვო მტკიცებულებების საფუძველზე მსჯავრდებისგან. ამასთან, ბუნებრივია, რომ ზემოაღნიშნული პრინციპის იმპერატიული მოთხოვნები დაირღვევა არა მხოლოდ მაშინ, როდესაც პირს საკუთარი უფლებების დაცვის შესაბამისი საპროცესო ბერკეტები არ მიეცემა, არამედ მაშინაც, თუ მისთვის ამ ბერკეტების გადაცემის მიუხედავად, არ იარსებებს რეალური შესაძლებლობა, გავლენა მოახდინოს პროცესზე - მისი ხმა/პოზიცია მარგინალური იყოს მართლმსაჯულებისთვის.

81. განსახილველ საქმეში მოსარჩელე მხარე საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტთან მიმართებით სადავოდ ხდის სსსკ-ის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადებას, რომლის თანახმადაც, გამამტყუნებელი განაჩენი უნდა ეფუძნებოდეს მხოლოდ ერთმანეთთან შეთანხმებულ, აშკარა და დამაჯერებელ მტკიცებულებათა ერთობლიობას, რომელიც გონივრულ ეჭვს მიღმა ადასტურებს პირის ბრალეულობას. ამასთან საყურადღებოა, რომ მოსარჩელე დასახელებული ნორმიდან ორ პრობლემურ ნორმატიულ შინაარსს გამოყოფს, რომელიც მისი აზრით, ქმნის საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტით გარანტირებული მისი კონსტიტუციური უფლების დარღვევის რისკს. იგი, ერთი მხრივ, პრობლემურად მიიჩნევს ოპერატიული წყაროს ან/და ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის შემცველი სამართალდამცავის ჩვენების მტკიცებულებად გამოყენებას, ხოლო, მეორე მხრივ, მიუთითებს, რომ მხოლოდ ჩხრეკის შედეგად ამოღებული მტკიცებულება, ამ მტკიცებულების საფუძველზე შექმნილ სხვა მტკიცებულებებთან ერთად, არ უნდა ქმნიდეს საკმარის საფუძველს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისთვის იმ შემთხვევაში, როდესაც ჩხრეკის სანდოობასთან დაკავშირებით, ეჭვები არ არის გაქარწყლებული. სასამართლო თითოეულ ხსენებულ მოთხოვნას ცალ-ცალკე შეაფასებს.

2.1. ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის შემცველი სამართალდამცავის ჩვენების გამამტყუნებელ განაჩენში გამოყენების კონსტიტუციურობა

82. მოსარჩელე მიუთითებს, რომ პრობლემურია სადავო ნორმის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისთვის ითვალისწინებს, მათ შორის, ისეთ მტკიცებულებების გამოყენებას, რომელიც, თავის მხრივ, ბრალის დამადასტურებელ არც პირდაპირ და არც ირიბ ჩვენებას არ წარმოადგენენ და მხოლოდ არაიდენტიფიცირებადი პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის გადმოცემის ფუნქციას ასრულებენ. უფრო კონკრეტულად, მოსარჩელე მიუთითებს, რომ, მართალია, ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის ინფორმაცია მტკიცებულებად არ განიხილება სისხლის სამართლის პროცესში, თუმცა ამ ინფორმაციის საფუძველზე შედგენილ პოლიციელის პატაკს ბრალის დამადასტურებელი მტკიცებულების ძალა აქვს.

83. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, იმდენად, რამდენადაც საერთო სასამართლოების კომპეტენციაა ნორმის განმარტება, საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება მის შინაარსთან დაკავშირებით, საერთო სასამართლოების მიერ ნორმის განმარტება, როგორც წესი, მიიჩნევა ამ ნორმის რეალურ შინაარსად (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1/10/703 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი ქართველიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14). ხსენებული განსაკუთრებით აშკარაა, როდესაც საერთო

სასამართლოების პრაქტიკაში არსებობს საკანონმდებლო ნორმის ზემდგომი ინსტანციების, მათ შორის, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ მისი განმარტების მაგალითი, ვინაიდან ეს უკანასკნელი, „როგორც საკასაციო ორგანო, წარმოადგენს საერთო სასამართლოების სისტემაში კანონის განმარტების უმაღლეს და საბოლოო ინსტანციას. შესაბამისად, მის მიერ ნორმის განმარტება უნდა ჩაითვალოს ამ უკანასკნელის შინაარსის გაგების წყაროდ“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1/10/703 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი ქართველიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16).

84. განსახილველ საქმეში წარმოდგენილი საქმის მასალებიდან იკვეთება, რომ სასამართლოს პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც ოპერატიული ინფორმაციის მიმღები პოლიციელის ჩვენება, რომელშიც ეს უკანასკნელი, სხვა რაიმე დამატებითი ინფორმაციის მითითების გარეშე, უბრალოდ გადმოსცემს ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს მონათხრობს, ყოფილა გამოყენებული გამამტყუნებელი განაჩენის ერთ-ერთ საფუძვლად. კერძოდ, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 10 მაისის გადაწყვეტილებაში (საქმე N96აპ-17), ვხვდებით ამგვარ მსჯელობას: „საკასაციო პალატამ შეისწავლა მსჯავრდებულ გ. ვ-ს ბრალდების საქმის მასალები, შეამოწმა ბათუმის რაიონული პროკურატურის ... საკასაციო საჩივრის საფუძვლიანობა, მოუსმინა მხარეებს და მიიჩნია, რომ ბრალდების მხარის საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს და, შესაბამისად, გასაჩივრებული განაჩენი უნდა შეიცვალოს შემდეგ გარემოებათა გამო: მოწმე თ. კ-ს ჩვენებით დადგენილია, რომ იგი მუშაობს შსს ..... საქალაქო სამმართველოში ინსპექტორ-გამომძიებლის თანამდებობაზე. 2015 წლის 26 ოქტომბერს მიიღო ოპერატიული ინფორმაცია, რომ გ. ვ-ს, რომელიც იყო ნარკოტიკების მომხმარებელი, შეძენილი ჰქონდა ნარკოტიკული საშუალება და აპირებდა მის გადაცემას დაუდგენელი პირისთვის. ინფორმაციის თანახმად, იგი იმყოფებოდა ქ. ბათუმში, ... ქ. N.....-ის მიმდებარე ტერიტორიაზე, რის შესახებაც მან წერილობით აცნობა შსს ..... საქალაქო სამმართველოს ..... მოადგილეს. გამომძიებელმა მითითებულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით იგი მოწმის სახით დაკითხა, ხოლო სხვა საგამომძიებო მოქმედებაში მას მონაწილეობა აღარ მიუღია“. მოწმე თ.კ.-ს ჩვენება გხვდება დასახელებული გადაწყვეტილების სხვა ნაწილშიც, სადაც უზენაესი სასამართლო აღნიშნავს, რომ „ამდენად, იმ პირობებში, როდესაც არსებობს: მოწმე პოლიციელების - რ. დ-ს, ლ. ჯ-ს, ა. რ-სა და თ. კ-ს თანმიმდევრული, თანხვედნილი ჩვენებები, რომელთა ობიექტურობასა და მიუკერძოებლობაში ეჭვის შეტანის საფუძველი საკასაციო პალატას არ გააჩნია; ბრალდებულის პირადი ჩხრეკის ოქმი, რომელიც შედგენილია საპროცესო ნორმების სრული დაცვით; ქიმიური ექსპერტიზის დასკვნა; საქმეზე საპროცესო მოქმედებები ჩატარდა კანონის მოთხოვნათა დაცვით და პოლიციელთა მხრიდან გ. ვ-ს მიმართ რაიმე ინტერესი არ იკვეთება; მხოლოდ ბიოლოგიური (გენეტიკური) და დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზის დასკვნები, მით უფრო იმ მოცემულობით, როდესაც ექსპერტები განმარტავენ, თუ რა შემთხვევაში და რა ალბათობით არის შესაძლებელი, რომ გამოსაკვლევ ობიექტზე დარჩეს კვალი და რომელი გარემოებები გამორიცხავს კვალის დარჩენის შესაძლებლობას, არ წარმოადგენს უპირობოდ გამამართლებელი განაჩენის გამოტანის საფუძველს“.

85. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ზემოდასახელებულ გადაწყვეტილებაში მკაფიოდ არ ჩანს, რა როლს თამაშობს მოწმე თ.კ-ს ჩვენება განაჩენის გამოტანაში, თუმცა იგი, გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის ერთ-ერთ საფუძვლად არის მითითებული. ამასთან, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს დასახელებულ საქმეში თავად პატაკი როგორც მტკიცებულება საფუძვლად არ დადებია განაჩენს, თუმცა ფაქტია, რომ პატაკის შემდგენის ჩვენება, რომელიც ყოველგვარი დამატებითი ინფორმაციის გარეშე, მშრალად გადმოსცემს ოპერატიული ინფორმაციის წყაროს მონათხრობს, შინაარსობრივად არ განსხვავდება პატაკისგან, რომელიც იგივე მესამე პირის ინფორმაციას გადმოსცემს, ოღონდ წერილობითი ფორმით. ამდენად, სადავო ნორმის მიხედვით, გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანას საფუძვლად შესაძლებელია დაედოს ჩვენება, რომელიც ემყარება სხვა პირის (ოპერატიული წყაროს) მიერ გავრცელებულ ინფორმაციას.

86. საგულისხმოა საქართველოს პარლამენტის პოზიცია ზემოხსენებულ საკითხთან დაკავშირებით, რომლის თანახმადაც, ის ფაქტი, რომ პოლიციელს შეუძლია ინფორმაციის წყაროს დასახელება, თუმცა საკანონმდებლო შეზღუდვის გამო, მოკლებულია შესაძლებლობას, დაასახელოს/მიუთითოს კონფიდენტის/ინფორმანტის ვინაობა, გამორიცხავს პოლიციელის ამ ჩვენებას ირიბი ჩვენების დეფინიციიდან. ამდენად, სსსკ-ის 76-ე მუხლი წინააღმდეგობას არ წარმოადგენს ამგვარი ჩვენების სისხლის სამართლის საქმეში მოხვედრისთვის. აღნიშნული ასევე დაადასტურა განსახილველი საქმის განმწესრიგებელ სხდომაზე, მოწმის სახით, მოწვეულმა საქართველოს პროკურატურის წარმომადგენელმაც.

87. ამასთან, ორივე სუბიექტის პოზიციას, რომ პოლიციელის ამგვარი ჩვენება არც პირდაპირი და არც ირიბი მტკიცებულებაა, ვინაიდან ის პირის არც ბრალეულობას და არც უდანაშაულობას არ ადასტურებს. საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს პროკურატურის წარმომადგენლები პოლიციელის ამგვარ ჩვენებას უთანაბრებენ 112-ის ოპერატორის ჩვენებას, რომელიც აღწერს, რა დროს და რა ვითარებაში მოხდა დანაშაულის შესახებ ინფორმაციის შეტყობინება, რასაც ბრალის დადასტურება/უარყოფისთვის მნიშვნელობა არ გააჩნია. მოწმის განმარტებით, პოლიციელის ამგვარი ჩვენების საქმეში არსებობა, უბრალოდ, ჩამოყალიბებული პრაქტიკიდან მომდინარეობს - ბრალდების მხარე მის ხელთ არსებულ ყველა ინფორმაციას ურთავს საქმეს.

88. არც მოპასუხე მხარეს და არც მოწმეს არ მიუთითებიათ სათანადო არგუმენტაციაზე, რომელიც ზემოხსენებული ჩვენების სასამართლოს მიერ მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობას გამორიცხავს. სასამართლო ასევე იზიარებს მათ პოზიციას, რომ ასეთი ჩვენების ობიექტური მნიშვნელობა ბრალის დადგენისათვის მინიმალურია.

89. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო, პირველ რიგში, აღნიშნავს, რომ მოსარჩელის მიერ მითითებული პოლიციელის ჩვენება, თავისი ბუნებით, შინაარსობრივად არსებითად არ განსხვავდება მოწმის ირიბი ჩვენებისაგან. ირიბი ჩვენების მთელი არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ეს უკანასკნელი წარმოადგენს მესამე პირის მიერ გავრცელებული ინფორმაციის მონათხრობს. ის ნაკლებად სანდო ინფორმაციაა, ვინაიდან ვერ ხერხდება სასამართლოში ინფორმაციის წყაროს გადამოწმება, დაცვის მხარეს არ აქვს შესაძლებლობა, დაკითხოს წყარო და ამით სასამართლოს შეექმნას რეალური წარმოდგენა ასეთი წყაროს უტყუარობაში (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 22 იანვრის №1/1/548 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ზურაბ მიქაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“). საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 22 იანვრის №1/1/548 გადაწყვეტილებაში საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ზურაბ მიქაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი სსსკ-ის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს ამავე კოდექსის 76-ე მუხლით განსაზღვრული (2013 წლის 14 ივნისის რედაქცია) მტკიცებულების – ირიბი ჩვენების საფუძველზე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას. საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ ირიბი ჩვენება ნაკლებად სანდო ინფორმაციაა და დაუშვებელია (იმ ფორმით, რა ფორმითაც ის კანონმდებლობით იყო გათვალისწინებული) საფუძველად დადებოდა გამამტყუნებელ განაჩენს. საკონსტიტუციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სადავო ნორმის ეს ნორმატიული შინაარსი ეწინააღმდეგებოდა საქართველოს კონსტიტუციით გარანტირებულ მტკიცებულებათა უტყუარობის კონსტიტუციურ პრინციპს, რომელიც იმ დროს კონსტიტუციის მე-40 მუხლის მე-3 პუნქტში იყო განმტკიცებული.

90. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, შინაარსობრივად, პოლიციელის ჩვენება, რომელიც ემყარება ოპერატიული ინფორმაციის მომწოდებელი წყაროს – კონფიდენტის/ინფორმანტის ინფორმაციას, ირიბი ჩვენების ერთგვარი ფორმაა, რომელიც თანაბარ რისკებს უქმნის პირისთვის არაუტყუარი მტკიცებულებების საფუძველზე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის სახელმწიფო ვალდებულებას.

91. გარდა ამისა, პოლიციელის ამგვარი ჩვენების გამამტყუნებელი განაჩენისთვის გამოყენება აშკარად უთანასწორო მდგომარეობაში აყენებს დაცვის მხარეს. როგორც ითქვა, დაცვის მხარეს არ აქვს შესაძლებლობა, უშუალოდ დაკითხოს ოპერატიული ინფორმაციის მომწოდებელი პირი, ეჭვქვეშ დააყენოს იმ პირის სანდოობა და დამაჯერებლობა, რომლის ჩვენებასაც სასამართლო ეყრდნობა გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისას. დაცვის მხარისთვის ამგვარი შესაძლებლობის არქონა აშკარად ქმნის იმის საფრთხეს, რომ საქმეზე გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა არაუტყუარი მტკიცებულებების საფუძველზე მოხდეს. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ არაორაზროვნად განმარტა, რომ „იმ პირობებში, როდესაც დაცვის მხარეს სრულად ეზღუდება კონკრეტული სახის მტკიცებულებათა მოპოვების და, შესაბამისად, სასამართლო პროცესის ფარგლებში პოზიციის დასაბუთების შესაძლებლობა, ხოლო სასამართლოს განაჩენი შეიძლება ემყარებოდეს მხოლოდ ბრალდების მტკიცებულებათა იმ დოზით გამოკვლევას, რისი საშუალებაც შეჯიბრებითი პროცესის ფარგლებში სასამართლოს გააჩნია. მხოლოდ უტყუარ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით გადაწყვეტილების მიღება ყოველთვის ვერ იქნება უზრუნველყოფილი, თუ კანონმდებლობა ბრალდებულს არ აღჭურავს შესაბამისი ინსტრუმენტებით, რომ სასამართლოს საშუალებით მოიპოვოს ... მტკიცებულებები და მათ საფუძველზე გააბათილოს ბრალდების პოზიცია ან საფუძველიანი ეჭვი წარმოშვას მისი მტკიცებულებების უტყუარობის მიმართ“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 27 იანვრის №1/1/650,699 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს

92. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სსსკ-ის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისას სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის იმ ჩვენების მტკიცებულებად გამოყენებას, რომელიც ეფუძნება ოპერატიული წყაროს მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას, ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტს.

2.2. ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთიერი მტკიცებულების და მისგან მომდინარე მტკიცებულებების გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველად გამოყენების კონსტიტუციურობა

93. განსახილველ საქმეზე მოსარჩელე მხარისთვის აგრეთვე პრობლემურია სადავო ნორმის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას მხოლოდ ოპერატიული წყაროს ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთიერი მტკიცებულების და მისგან მომდინარე მტკიცებულებების – ამ ჩხრეკის თვითმხილველი პოლიციის თანამშრომლების ჩვენებების, ჩხრეკა/დაკავების ოქმების და ექსპერტიზის დასკვნის (i.e., დასკვნა ამოღებული ნივთის სახეობასა და ოდენობაზე) საფუძველზე მაშინ, როდესაც ბრალდებული თავიდანვე აპელირებდა, რომ უკანონო ნივთი მას არ ეკუთვნოდა და ის მას პოლიციელებმა „ჩაუდეს“.

94. მოსარჩელე მიუთითებს, რომ ოპერატიული წყაროს კონფიდენციალურობის გამო, ვერც დაცვის მხარისა და ვერც სასამართლოს მხრიდან ვერ ხერხდება იმის გადამოწმება, ნამდვილად ჰქონდა თუ არა ბრალდებულს უკანონო ნივთი და რეალურად მოხდა თუ არა „ჩაღება“. ამას ემატება ისიც, რომ ჩხრეკის თვითმხილველ მოწმეებად თავად პოლიციის თანამშრომლები გვევლინებიან და არ არსებობს ჩხრეკა/ამოღების ღონისძიების ნეიტრალური მოწმით/მტკიცებულებით გადამოწმების ვალდებულება. ამდენად, მოსარჩელე მიუთითებს, რომ არაფერი აზღვევს პირს პოლიციელების თვითნებობისგან და თუ მართლაც პოლიციის თანამშრომლების მიერ განხორციელდა უკანონო ნივთის ჩაღება, ამ პოლიციელების „შეთანხმებული და თანმიმდევრული“, თუმცა ყალბი ჩვენებები, ამოღებული ნივთი (რომელიც პირს არ ეკუთვნოდა), ჩხრეკა/დაკავების ოქმები და ექსპერტიზის დასკვნა (ამოღებული ნივთის ოდენობასა და სახეობაზე) საკმარისი საფუძველია, დადგეს ბრალდებულის მიმართ გამამტყუნებელი განაჩენი. ამდენად, იქმნება იმის რისკი, რომ სადავო ნორმის საფუძველზე, მოხდეს პირის მსჯავრდება არასანდო მტკიცებულებების საფუძველზე, რაც ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტით დადგენილ კონსტიტუციურ დანაწესს.

95. პირველ რიგში, აღსანიშნავია, რომ სადავო ნორმის ტექსტი არაორაზროვნად იმეორებს მტკიცებულებათა უტყუარობის კონსტიტუციური პრინციპის მოთხოვნებს და სამართალშემფარდებლისგან მოითხოვს, რომ გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა მოხდეს მხოლოდ ერთმანეთთან შეთანხმებული, აშკარა და დამაჯერებელ მტკიცებულებათა ერთობლიობის საფუძველზე, რომელიც გონივრულ ეჭვს მიღმა დაადასტურებს პირის ბრალეულობას. მიუხედავად ამისა, კონსტიტუციის მოთხოვნები შეიძლება განსხვავდებოდეს სადავო ნორმის შინაარსისგან, მით უმეტეს, იმის გათვალისწინებით, რომ ამა თუ იმ ნორმამ პრაქტიკაში გამოყენებისას, გარკვეული გარემოებების გათვალისწინებით, კონსტიტუციის საწინააღმდეგო შინაარსი შეიძლება შეიძინოს. „საქართველოს სასამართლომ უნდა შეაფასოს არა მხოლოდ სადავო ნორმის ფორმალური შესაბამისობა კონსტიტუციის დანაწესთან, არამედ უნდა დაადგინოს, სადავო ნორმა, თავისი შინაარსიდან გამომდინარე, რამდენად უზრუნველყოფს კონსტიტუციური უფლების არსის დაცვას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 15 სექტემბრის №3/2/646 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი უგულავა საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-2). „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლომ შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 26-ე მუხლის მე-3 პუნქტის მიხედვით, ნორმატიული აქტის შემოწმებისას საკონსტიტუციო სასამართლო მხედველობაში იღებს სადავო ნორმის არა მარტო სიტყვასიტყვით მნიშვნელობას, არამედ მასში გამოხატულ ნამდვილ აზრსა და მისი გამოყენების პრაქტიკას, აგრეთვე შესაბამისი კონსტიტუციური ნორმის არსს.

96. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო, უპირველესად, შეამოწმებს რამდენად იძლევა სადავო ნორმა ზემოაღნიშნულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის შესაძლებლობას, ხოლო შემდგომ შეაფასებს, თუ რამდენად დააკმაყოფილებს იდენტიფიცირებული ნორმატიული შინაარსი საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე

მუხლის მე-7 პუნქტით დადგენილ მოთხოვნებს.

97. როგორც ზემოთ უკვე აღინიშნა, იმდენად, რამდენადაც საერთო სასამართლოების კომპეტენციაა ნორმის განმარტება, საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება მის შინაარსთან დაკავშირებით, საერთო სასამართლოების მიერ ნორმის განმარტება, როგორც წესი, მიიჩნევა ამ ნორმის რეალურ შინაარსად (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1/10/703 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი ქართველიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-14). ხსენებული განსაკუთრებით აშკარაა, როდესაც საერთო სასამართლოების პრაქტიკაში არსებობს საკანონმდებლო ნორმის ზემდგომი ინსტანციების, მათ შორის, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ მისი განმარტების მაგალითი, ვინაიდან ეს უკანასკნელი, „როგორც საკასაციო ორგანო, წარმოადგენს საერთო სასამართლოების სისტემაში კანონის განმარტების უმაღლეს და საბოლოო ინსტანციას. შესაბამისად, მის მიერ ნორმის განმარტება უნდა ჩაითვალოს ამ უკანასკნელის შინაარსის გაგების წყაროდ“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1/10/703 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე გიორგი ქართველიშვილი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-16).

98. განსახილველ საქმეში არსებული მასალებით ირკვევა, რომ საერთო სასამართლოს, მათ შორის, სააპელაციო და უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები, როდესაც პირის მიმართ გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა მომხდარა მტკიცებულებათა ისეთი ერთობლიობით, რომელიც შედეგობდა ოპერატიული წყაროს მიერ მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე ჩატარებული ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის (ნარკოტიკული საშუალების ან ცეცხლსასროლი იარაღის), ამ ჩხრეკის თანამონაწილე/დამსწრე პოლიციის თანამშრომელთა თანმიმდევრული ჩვენებების, ჩხრეკისა და დაკავების ოქმების და ქიმიური ექსპერტიზის (რომელიც აღწერდა ამოღებული ნივთის სახეობას/რაობას და ოდენობას) საფუძველზე (იხ. მაგ., ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2017 წლის 16 ივნისის განაჩენი (საქმე N1/ბ-78-2017 წ.), ასევე, ამავე სასამართლოს 2016 წლის 20 ივლისის განაჩენი (საქმე N1/ბ-272-2016 წ.) და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 10 მაისის გადაწყვეტილება (საქმე N96აპ-17)). დასახელებულ საქმეებზე დაცვის მხარის მიერ მტკიცებულების სახით წარმოდგენილი იყო ბიოლოგიური და დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზის დასკვნები, რომლებიც არ ადასტურებდნენ ბრალდებულის დნმ-ის და თითის ანაბეჭდებს ამოღებულ ნივთზე, თუმცა სასამართლომ არ მიიჩნია ისინი საკმარისად იმისთვის, რომ გაბათილებულიყო პოლიციელთა ჩვენებები, რომლებიც მიუთითებდნენ ბრალდებულის მფლობელობიდან უკანონო ნივთის ამოღებაზე. ამდენად, აშკარაა, რომ სადავო ნორმის საფუძველზე, შესაძლებელია მოხდეს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანა პირის წინააღმდეგ მტკიცებულებათა იმგვარი ერთობლიობის საფუძველზე, რომელიც ზემოთ უკვე დასახელდა.

99. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ მისი მიზანი არ არის საერთო სასამართლოების მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა რევიზია, მათ შორის, ზემოთ დასახელებულ კონკრეტულ საქმეებზე მტკიცებულებების დასაშვებობის შემოწმება. სადავო ნორმაც და საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტიც სწორედ საქმის განმხილველ, დანაშაულებრივი ფაქტების დამდგენ სასამართლოს აკისრებს ვალდებულებას სწორად და სამართლიანად გადაწყვიტოს სამხილებს შორის კონფლიქტი და ბრალდებულის უდანაშაულობაში ეჭვის არსებობის შემთხვევაში გამოიტანოს გამამართლებელი განაჩენი. ამდენად, მხოლოდ საერთო სასამართლოს ტვირთია ყოველ ინდივიდუალურ შემთხვევაში, საქმეზე არსებული ფაქტებისა და გარემოებების სრულყოფილი ანალიზის საფუძველზე ისეთი გადაწყვეტილებების გამოტანა, რომელიც შეესაბამება კანონმდებლობისა და კონსტიტუციის მოთხოვნებს.

100. მოცემულ საქმეზე საკონსტიტუციო სასამართლო შეაფასებს, კანონმდებლობაში არსებული მექანიზმები რამდენად აძლევს სისხლის სამართლის საქმის განმხილველ სასამართლოს სათანადო ინსტრუქციას, შეაფასოს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული მტკიცებულების სანდოობა და გამორიცხოს ისეთი მტკიცებულების გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველად გამოყენება, რომლის უტყუარობასთან დაკავშირებით, ეჭვები არ არის გამორიცხული.

101. საგულისხმოა, რომ მოსარჩელის პრობლემა განპირობებულია არა იმით, რომ, მაგალითად, სადავო ნორმა გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისთვის შეუსაბამოდ დაბალ სტანდარტს აწესებს, არამედ პრობლემა დაკავშირებული არის არაკეთილსინდისიერი პოლიციელის მიერ ფაქტებით შესაძლო მანიპულირებასთან და ფაბრიკაციასთან, რის წინააღმდეგაც სადავო ნორმა არის არაეფექტური და უშედეგო განაჩენის გამოტანას არასანდო მტკიცებულებების საფუძველზე. აღსანიშნავია, რომ არ იქნებოდა

მართებული სამართალდამცავთა ჩვენებების გამოყოფა და მიკუთვნება საექვო კატეგორიის მტკიცებულებებთან. არასწორი იქნებოდა ვარაუდი, რომ საზოგადოებაში უსაფრთხოების გარანტორი ინსტიტუტის წარმომადგენელთა ფიცის ქვეშ მიცემული ჩვენება რაიმე განსაკუთრებული საფრთხის მატარებელია და რომ პოლიციის თანამშრომლები იმთავითვე არასანდო მოწმეები არიან. ამასთან, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი ითვალისწინებს საკმარის გარანტიებს იმისათვის, რომ დაცვის მხარემ სასამართლოს წინაშე დაკითხოს ჩხრევის თვითმხილველი პოლიციელები, შეამოწმოს მათი კომპეტენტურობა, საქმის მიმართ რაიმე დაინტერესების ქონა და დამაჯერებლობა. ასევე, როგორც აღინიშნა, ცრუ ჩვენების მიცემის შემთხვევაში, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით, გათვალისწინებულია შესაბამისი პასუხისმგებლობაც, რაც მნიშვნელოვანი გარანტიაა იმისთვის, რომ არ მოხდეს მართლმსაჯულების განხორციელებისთვის საფრთხის შექმნა.

102. ამდენად, ზემოთ დასახელებული მიზეზებიდან გამომდინარე, პოლიციელთა ჩვენებები, ზოგადად, სანდო მტკიცებულებებია და არ არსებობს რაიმე *a priori* საფუძველი, რომ ამ უკანასკნელთა ჩვენებებს იმაზე ნაკლები მნიშვნელობა მიენიჭოს, ვიდრე, მაგალითად, სხვა პირებისას. თუმცა, კიდევ ერთხელ, ხაზგასასმელია, რომ აღნიშნული არ გულისხმობს, რომ პოლიციელთა მიერ მიწოდებული ინფორმაცია ადეკვატური შემოწმების გარეშე იმთავითვე სარწმუნოდ უნდა ჩაითვალოს. მტკიცებულების სანდოობის შეფასება ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, გარემოებების სრული და ყოველმხრივი შესწავლის შედეგად, სისხლის სამართლის საქმის განმხილველი სასამართლოს ფუნქციაა (*mutatis mutandis* საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 22 იანვრის №1/1/548 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ზურაბ მიქაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-26).

103. მიუხედავად ამისა, კონკრეტული გარემოებები პოლიციელის ჩვენებებში ეჭვის შეტანის საფუძველს შეიძლება თავისთავად იძლეოდეს. კონსტიტუციის მოთხოვნის გათვალისწინებით, რომლის მიხედვითაც ბრალდების მტკიცების ტვირთი სწორედ ბრალმდებელს ეკისრება, ბრალდების მხარის იმპერატიული ვალდებულებაა სისხლის სამართლის საქმის სრულყოფილი გამოძიების წარმოება, მტკიცებულებათა მოპოვება, მათი გამყარება და პირის ბრალეულობის დასადასტურებლად იმგვარი სამხილების წარმოდგენა, რომელიც გონივრულ ეჭვს მიღმა მიუთითებს პირის მიერ დანაშაულის ჩადენაზე. აღნიშნული მოთხოვნის დაუცველობა, თავისთავად, ზრდის მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში შეცდომის, თვითნებობისა და უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების რისკებს. „სახელმწიფოს ხელთ არსებული მნიშვნელოვანი რესურსი, რომელიც დანაშაულთან დაკავშირებული ფაქტებისა და გარემოებების გამოძიებისკენ არის მიმართული, არ უნდა იქნეს ბოროტად გამოყენებული. გონივრულმა, ზედმიწევნით ზუსტად განსაზღვრულმა საკანონმდებლო ნორმებმა უნდა დააბალანსოს ბუნებრივი უპირატესობა, რომელიც შეიძლება ბრალდების მხარეს დაცვის მხარესთან შედარებით გააჩნდეს და შესაძლებლობა მისცეს ბრალდებულს, სრულყოფილად დაიცვას საკუთარი ინტერესები, რაც, თავის მხრივ, მართლმსაჯულების ინტერესებს ემსახურება. ასეთია კანონის უზენაესობის პატივისცემისა და სამართლებრივი სახელმწიფოს კონსტიტუციური პრინციპების მოთხოვნა. თვითნებობისა და შეცდომის თავიდან აცილება ემსახურება მართლმსაჯულების ინტერესებს, ხელს უწყობს დანაშაულის სათანადოდ გამოძიებას, რეალური დამნაშავის გამოვლენას და შემდგომ მის მსჯავრდებას“ (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2015 წლის 22 იანვრის №1/1/548 გადაწყვეტილება საქმეზე „საქართველოს მოქალაქე ზურაბ მიქაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-24).

104. ზოგადად, პირის მფლობელობაში ნივთის აღმოჩენა ქმნის იმის პრეზუმფციას, რომ ეს ნივთი მას ეკუთვნოდა და ეს ჰიპოთეზა შეუსაბამო არ არის მტკიცების ტვირთთან და *in dubio pro reo*-ს პრინციპთან. თუმცა ამ პრეზუმფციის ნეიტრალური მტკიცებულებებით გამყარება კრიტიკულად მნიშვნელოვანია, როდესაც აღმოსაჩენი ნივთი შეიძლება პირის ბრალდების მთავარი საფუძველი იყოს. ასეთ შემთხვევაში სისხლის სამართლის საქმეზე დავის საგანი სწორედ ამოღებული ნივთის ქონა არქონაა. შესაბამისად, ჰიპოთეტურად რომ წარმოვიდგინოთ, თუ მართლაც მოხდა პოლიციელების მიერ ნივთის „ჩადება“, რა ბერკეტები რჩება ბრალდებულს, დაამტკიცოს თავის სიმართლე იმ პირობებში, როდესაც ჩხრევის თვითმხილველი ყველა პოლიციელი ერთნაირ ჩვენებას იძლევა, ხოლო საქმეზე არ არსებობს სხვა მტკიცებულება, რომელიც დაადასტურებდა ან უარყოფდა ნივთის ბრალდებულის მფლობელობაში აღმოჩენას?! აძლევს თუ არა ეს გარემოება ნეიტრალურ არბიტრს საკმარის საფუძველს, გაფანტოს ეჭვები ბრალდებულის უდანაშაულობის შესახებ?! ზოგადად, დაცვის მხარეს აქვს შესაძლებლობა, მოითხოვოს ბიოლოგიური ან/და დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზის დანიშვნა, რის საფუძველზეც, გადამოწმდება ნივთზე პირის დნმ-ის კონცენტრაცია ან/და ხელის თითის ანაბეჭდების არსებობა. თუმცა განსახილველ საქმეზე წარმოდგენილი მასალებიდან ირკვევა, რომ იმ შემთხვევებშიც

კი, როდესაც ექსპერტიზის პასუხებით არ დასტურდებოდა ნივთზე ბრალდებულის დნმ-ისა თუ თითის ანაბეჭდების არსებობა, სასამართლოებმა უპირატესობა პოლიციელის ჩვენებებს მიანიჭეს, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ უკანონო ნივთის ამოღება სწორედ ბრალდებულის მფლობელობიდან განხორციელდა, მაშინ როდესაც ბრალდებული ამ პოლიციელების მიერ ნივთის „ჩადებაზე“ აპელირებდა.

105. სასარჩელო მოთხოვნაში მითითებულ მტკიცებულებათა ერთობლიობა, რომელიც გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანის საფუძველს ქმნის, რიგ შემთხვევებში შეიძლება ვერ პასუხობდეს საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტით გათვალისწინებულ უტყუარობის კონსტიტუციურ მოთხოვნებს. როგორც აღინიშნა, ბრალდების მხარის ვალდებულებაა, გამოიყენოს კანონიერი საშუალებები იმისათვის, რომ გაამყაროს ჩხრეკა/ამოღების ფაქტისადმი სანდოობა. სახელმწიფო ვალდებულია, შექმნას ჩხრეკის შედეგად მტკიცებულების მოპოვების იმგვარი სისტემა, რომელიც, ერთი მხრივ, სამართალდამცავებს აღჭურავს ჩხრეკის სანდოობის უზრუნველყოფისათვის ნეიტრალური მტკიცებულებების მოპოვების შესაძლებლობით, მეორე მხრივ კი, შეამცირებს უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების რისკებს. ბუნებრივია, უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების რისკების სრული პრევენცია ვერ განხორციელდება, თუმცა კანონმდებლობა მიმართული უნდა იყოს რისკების არსებითად შემცირებისკენ. აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად, პირველ რიგში, მნიშვნელოვანია, განისაზღვროს სამართალდამცავთა ცალსახა ვალდებულება, მოიპოვონ ჩხრეკის სანდოობის უზრუნველყოფი მტკიცებულებები, როდესაც ამის შესაძლებლობა არსებობს.

106. ზოგადად, განუზომლად დიდია პოლიციელის განხორციელებული ქმედებისადმი ნდობის არსებობის მნიშვნელობა მართლმსაჯულების ეფექტურად აღსრულებისათვის. ამავე დროს, ვერც ერთი სახელმწიფო ორგანო, სასამართლოც კი, ვერ მოახერხებს ნდობის მოპოვებას საქმიანობის სათანადოდ განხორციელების გარეშე. როდესაც ჩხრეკის შედეგად ამოღებული ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების საკითხი მხოლოდ და მხოლოდ პოლიციელების ჩვენებებზეა დამოკიდებული, მათი სანდოობის განსაზღვრისათვის არსებითი იქნება ის, თუ რამ გამოიწვია ასეთი ვითარების შექმნა. პოლიციელის კეთილსინდისიერი მოქმედების პრეზუმირება ბევრად უფრო მარტივია იმ შემთხვევაში, როდესაც დასტურდება, რომ საქმეში არსებული ფაქტობრივი გარემოებებიდან გამომდინარე, შეუძლებელი (განუზომლად რთული) იყო ჩხრეკის სანდოობასთან დაკავშირებით დამატებითი მტკიცებულების მოპოვება. თუმცა, როდესაც ამკარაა, რომ პოლიციელს შეეძლო მოეპოვებინა ჩხრეკის სანდოობის გამამყარებელი მტკიცებულება და მან ეს არ გააკეთა, მისი ქმედებისადმი ნდობის ხარისხი მნიშვნელოვნად იკლებს.

107. ბუნებრივია, საგამოძიებო მოქმედების კომპლექსურობის გათვალისწინებით, ყველა შემთხვევაში, ობიექტური გარემოებებიდან გამომდინარე, შესაძლებელია, ვერ მოხდეს ჩხრეკის ფაქტის ნეიტრალური მტკიცებულებით გამყარება, თუმცა უნდა დადასტურდეს, რომ უფლებამოსილმა პირმა მიიღო გონივრული ზომები იმისთვის, რომ უზრუნველყო ნეიტრალური მტკიცებულების მოპოვება. ამის ამკარა მაგალითია, როდესაც საქმის შესწავლის შედეგად ირკვევა, რომ პირის ან მისი მფლობელობის ჩხრეკის პროცესზე ნეიტრალური მოწმის დასწრების შესაძლებლობა ობიექტურად არსებობდა და პოლიციელებმა ეს არ უზრუნველყვეს. უფრო მეტიც, თანამედროვე ტექნოლოგიური პროგრესი იძლევა შესაძლებლობას, რომ ჩხრეკის პროცესის ვიდეოგადაღება განხორციელდეს იმისათვის, რომ გამყარდეს ბრალდების პოზიცია. მტკიცებულების სანდოობისადმი მნიშვნელოვან ეჭვს ასევე აჩენს გარემოება, როდესაც პოლიციელთა უსაფრთხოების დაცვის პირობებში, არსებობდა ჩხრეკის ვიდეო გადაღების რეალური შესაძლებლობა და პოლიციელმა ის არ გამოიყენა.

108. აღსანიშნავია, რომ ოპერატიული ინფორმაციის მიღება ყოველთვის არ მოითხოვს გადაუდებელი აუცილებლობით მოქმედებას და უფლებამოსილ პირს შესაძლოა ჰქონდეს გარკვეული დრო და შესაძლებლობაც, რომ ჩხრეკამდე მოემზადოს, აღიჭურვოს შესაბამისი ტექნიკური საშუალებებით და სადაც მოხერხდება, ჩხრეკის განხორციელება ვიდეოგადაღებით უზრუნველყოს. ამის გარდა, გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაშიც კი, როგორც წესი, გადაულახავ სირთულესთან არ არის დაკავშირებული ჩხრეკის დაფიქსირება თუნდაც მობილურ ტელეფონში არსებული ვიდეოკამერით, რომელიც დღესდღეობით ფაქტობრივად ყოველდღიური მოხმარების ნივთს წარმოადგენს.

109. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, გამოძიებისთვის რეალურად ხელთ არსებული შესაძლებლობების გამოყენებლობა, რაც დაადასტურებდა/გამამყარებდა პირის წინააღმდეგ არსებულ მტკიცებულებათა ერთობლიობას, მართლმსაჯულების განხორციელების პროცესში ქმნის შეცდომის, თვითნებობის და უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების მნიშვნელოვან რისკებს. აღნიშნულის

მიუხედავად, მოქმედი კანონმდებლობა არ ადგენს სამართალდამცავის ვალდებულებას, მოიპოვოს ჩხრეკის სანდოობის უზრუნველმყოფი ნეიტრალური მტკიცებულებები მაშინაც კი, როდესაც ეს პოლიციელის უსაფრთხოების ან/და მტკიცებულების განადგურების/გადამალვის საფრთხის შექმნის გარეშე, გონივრულ ფარგლებში მოქმედების შედეგად, შესაძლებელია.

110. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, კანონმდებლობითა და სადავო ნორმით ვერ ხერხდება არასანდო მტკიცებულების გამოყენებით პირის მსჯავრდების რისკების დაზღვევა. შესაბამისად, სადავო ნორმის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული უკანონო ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობას იმ პირობებში, როდესაც ამოღებული ნივთის ბრალდებულის მფლობელობაში ყოფნა დასტურდება მხოლოდ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელთა ჩვენებებით და ამავე დროს სამართალდამცავებს შეეძლოთ, თუმცა არ მიიღეს სათანადო ზომები ჩხრეკის სანდოობის დამადასტურებელი ნეიტრალური მტკიცებულებების მოსაპოვებლად, ვერ აკმაყოფილებს საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტით გათვალისწინებულ უტყუარობის კონსტიტუციურ მოთხოვნებს და, ამდენად, არაკონსტიტუციურად უნდა იქნეს ცნობილი.

3. გადაწყვეტილების აღსრულების გადავადება

111. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სსსკ-ის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების სადავო ნორმატიული შინაარსის დაუყოვნებლივ, გადაწყვეტილების გამოქვეყნების მომენტიდან ძალადაკარგულად ცნობა შექმნის მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ინტერესების დაზიანების საფრთხეს. იმისათვის, რომ სამართალდამცავმა ორგანოებმა ეფექტურად უზრუნველყონ ჩხრეკის შედეგად მოპოვებული მტკიცებულების სათანადო, ნეიტრალური მტკიცებულებებით გამყარება, საჭიროა მათ ჰქონდეთ მკაფიო საკანონმდებლო ინსტრუქციები. რიგ შემთხვევებში შესაძლებელია, საჭირო გახდეს სათანადო ტექნიკური აღჭურვილობის უზრუნველყოფა. სასამართლოს მიერ დადგენილი ზემოხსენებული სტანდარტები ემსახურება სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელთა თვითნებობის რისკების პრევენციას, თუმცა ჩხრეკის ჩატარების სათანადო ინსტრუქციისა და ტექნიკური საშუალებების უზრუნველყოფის გარეშე სადავო ნორმის დაუყოვნებლივ გაუქმებამ შეიძლება შეაფერხოს სამართალდამცავთა ლეგიტიმური ქმედებები, რომელთა მოქმედებაც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია საზოგადოებრივი უსაფრთხოების უზრუნველყოფისთვის.

112. შესაბამისად, საკონსტიტუციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ კანონმდებელს და შესაბამის ორგანოებს უნდა მიეცეთ გარკვეული ვადა გადაწყვეტილების იმპლემენტაციისათვის საჭირო საკანონმდებლო თუ სხვა ინსტიტუციური ცვლილებების განსახორციელებლად. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო მიზანშეწონილად მიიჩნევს, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების იმ ნორმატიული შინაარსის, რომელიც უშვებს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული უკანონო ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობას იმ პირობებში, როდესაც ამოღებული ნივთის ბრალდებულის მფლობელობაში ყოფნა დასტურდება მხოლოდ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომელთა ჩვენებებით და ამავე დროს სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლებს შეეძლოთ, თუმცა არ მიიღეს სათანადო ზომები ჩხრეკის სანდოობის დამადასტურებელი ნეიტრალური მტკიცებულებების მოსაპოვებლად, ძალადაკარგულად ცნობა გადავადდეს 2021 წლის პირველ ივლისამდე.

III

სარეზოლუციო ნაწილი

საქართველოს კონსტიტუციის მე-60 მუხლის მე-4 პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის და მე-5 პუნქტის, „საქართველოს კონსტიტუციაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2017 წლის 13 ოქტომბრის №1324-რს კონსტიტუციური კანონის მე-2 მუხლის მე-4 პუნქტის, „საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-19 მუხლის პირველი პუნქტის „ე“ ქვეპუნქტის, 21-ე მუხლის მე-2, მე-5, მე-8 და მე-11 პუნქტების, 23-ე მუხლის პირველი პუნქტის, 25-ე მუხლის პირველი, მე-2, მე-3 და მე-6 პუნქტების, 27-ე მუხლის მე-5 პუნქტის, 39-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“ ქვეპუნქტის, 43-ე და 45-ე მუხლების საფუძველზე,

ა დ გ ე ნ ს:

1. კონსტიტუციური სარჩელი №1276 (გიორგი ქეპურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ) დაკმაყოფილდეს ნაწილობრივ და არაკონსტიტუციურად იქნეს ცნობილი:

ა) საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული უკანონო ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობას, იმ პირობებში, როდესაც ამოღებული ნივთის ბრალდებულის მფლობელობაში ყოფნა დასტურდება მხოლოდ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლების ჩვენებებით და ამავე დროს, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლებს შეეძლოთ, თუმცა არ მიიღეს სათანადო ზომები ჩხრეკის სანდოობის დამადასტურებელი ნეიტრალური მტკიცებულებების მოსაპოვებლად, საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტთან მიმართებით.

ბ) საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისას სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის იმ ჩვენების მტკიცებულებად გამოყენებას, რომელიც ეფუძნება ოპერატიული წყაროს („კონფიდენტი“, „ინფორმანტი“) ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას, საქართველოს კონსტიტუციის 31-ე მუხლის მე-7 პუნქტთან მიმართებით.

გ) სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ჩხრეკის შედეგს განიხილავს ჩხრეკისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შექმნის ერთ-ერთ საფუძვლად საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის მე-2 პუნქტთან მიმართებით.

2. კონსტიტუციური სარჩელი №1276 (გიორგი ქეპურია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ) არ დაკმაყოფილდეს სასარჩელო მოთხოვნის იმ ნაწილში, რომელიც შეეხება საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის იმ ნორმატიული შინაარსის არაკონსტიტუციურად ცნობას, რომელიც უშვებს ჩხრეკის ჩატარებას ოპერატიული წყაროს („კონფიდენტი“, „ინფორმანტი“) ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებული სათანადოდ გადამოწმებული ინფორმაციის საფუძველზე, საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლთან მიმართებით.

3. ა. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ითვალისწინებს გამამტყუნებელი განაჩენის გამოტანისას სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის იმ ჩვენების მტკიცებულებად გამოყენებას, რომელიც ეფუძნება ოპერატიული წყაროს („კონფიდენტი“, „ინფორმანტი“) ან ანონიმური პირის მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას, ძალადაკარგულად იქნეს ცნობილი ამ გადაწყვეტილების საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე გამოქვეყნების მომენტიდან.

ბ. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 119-ე მუხლის პირველი და მე-4 ნაწილებისა და 121-ე მუხლის პირველი ნაწილის ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც ჩხრეკის შედეგს განიხილავს ჩხრეკისთვის აუცილებელი დასაბუთებული ვარაუდის შექმნის ერთ-ერთ საფუძვლად, ძალადაკარგულად იქნეს ცნობილი ამ გადაწყვეტილების საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე გამოქვეყნების მომენტიდან.

გ. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-13 მუხლის მე-2 ნაწილის მე-2 წინადადების ის ნორმატიული შინაარსი, რომელიც უშვებს ჩხრეკის შედეგად ამოღებული უკანონო ნივთის მტკიცებულებად გამოყენების შესაძლებლობას, იმ პირობებში, როდესაც ამოღებული ნივთის ბრალდებულის მფლობელობაში ყოფნა დასტურდება მხოლოდ სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის ჩვენებებით და ამავე დროს, სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლებს შეეძლოთ, თუმცა არ მიიღეს სათანადო ზომები ჩხრეკის სანდოობის დამადასტურებელი ნეიტრალური მტკიცებულებების მოსაპოვებლად, ძალადაკარგულად იქნეს ცნობილი 2021 წლის პირველი ივლისიდან.

4. გადაწყვეტილება ძალაშია საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე გამოქვეყნების

მომენტიდან.

5. გადაწყვეტილება საბოლოოა და გასაჩივრებას ან გადასინჯვას არ ექვემდებარება.

6. გადაწყვეტილების ასლი გაეგზავნოს მხარეებს, საქართველოს პრეზიდენტს, საქართველოს მთავრობას და საქართველოს უზენაეს სასამართლოს.

7. გადაწყვეტილება დაუყოვნებლივ გამოქვეყნდეს საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე და გაეგზავნოს „საქართველოს საკანონმდებლო მაცნეს“.

კოლეგიის შემადგენლობა:

თეიმურაზ ტულუში

ირინე იმერლიშვილი

მანანა კობახიძე

თამაზ ცაბუტაშვილი

